

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 514 • 2. prosinca 2016. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojn timer.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

RAZGOVOR

**brigadni general
Miroslav Kovač,**
zapovjednik HRZ-a i PZO-a

HRVATSKI KANADERI GASILI POŽARE U IZRAELU

**25. OBLJETNICA STRADANJA
VUKOVARA I ŠKABRNJE**

TEŠKI SNAJPERI

Od teških (velikokalibarskih) snajperskih pušaka traži se iznimna preciznost na velikim udaljenostima. Proizvodnja te vrste oružja najraširenija je u Sjedinjenim Državama pa zato u prvom dijelu teksta predstavljamo njihove puške...

[str. 30]

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr), **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr), Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjusak@morh.hr)

Lektura / korekcija: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, **Prijevod:** Dubravka Marić (dmarić@morh.hr), **Fotografi:** Tomislav Brandt, Josip Kopl

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perko, **Marketing i financije:** Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322, **Tisak:** Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, **e-mail:** hrvojn@morh.hr

VELIKI MONITOR ZA PRAVE IGRAČE

AOC lansira novi 35-inčni zakrivljeni AGON igraći monitor ultraširokog formata: AG352QCX. Zahvaljujući neuobičajeno malom radijusu od 2000 milimetara, monitor proširuje vidno polje i poboljšava percepciju dubine. [str. 51]

DOGAĐAJI

25. OBLJETNICA STRADANJA ŠKABRNJE

Žrtva koja se ne zaboravlja [10]

KONCERTNA DVORANA "VATROSLAV LISINSKI"

Humanitarni koncert za Vukovarski vodotoranj [18]

VOJARNA "CROATIA"

Ulaganje u obranu, u sigurnost, u bolje uvjete života i rada vojnika [26]

MORH I OSRH

RAZGOVOR

brigadni general Miroslav Kovač, zapovjednik HRZ-a i PZO-a [12]

AKTUALNO

Hrvatski kanaderi gasili požare u Izraelu [16]

SIMULACIJSKO SREDIŠTE

Računalno podržana simulacijska vježba Jesen 16 [20]

PREDSTAVLJAMO

Najbolji strani polaznik na logističkom tečaju u Fort Leeju [22]

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Tigar 16 [24]

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Velika narudžba njemačkih kamiona [28]

Supet Hornet kanadski je favorit [29]
Napredak izraelskog programa podmornica [29]
Operativnost trećeg razarača klase Kolkata [29]

RATNA MORNARICA

Portugalska ratna mornarica [36]

Naslovnici snimio Tomislav BRANDT

BROJ 514 2016

SADRŽAJ

KOLONA SJEĆANJA ZA HEROJE VUKOVARSKE BITKE

Ovo je dan koji nikad nećemo i ne smijemo zaboraviti. Ljudima i gradu koji su proživjeli opsadu agresora trebamo ponuditi bezuvjetnu pomoć i podršku u zacjeljivanju rana," rekao je predsjednik Hrvatskog sabora Božo Petrov. Premijer Andrej Plenković rekao je kako je 25. obljetnica okupacije Vukovara i Dan sjećanja prigoda da se opet izrazi duboko poštovanje i zahvalnost hrvatskim braniteljima i svima koji su dali život za Hrvatsku te da se uvijek prisjećamo njihove žrtve. "Ovo jedinstvo koje vidimo u Vukovaru neka bude poticaj za djelovanje u budućnosti," istaknuo je premijer. [str. 4]

www.hrvatski-vojn timer.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2016.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na društvenim mrežama

25. OBLJETNICA

KOLONA SJEĆANJA

ZA

"OVO JE DAN KOJI NIKAD NEĆEMO I NE SMIJEMO ZABORAVITI. LJUDIMA I GRADU KOJI SU PROŽIVJELI OPSADU AGRESORA TREBAMO PONUDITI BEZUVJETNU POMOĆ I PODRŠKU U ZACJELJIVANJU RANA," REKAO JE PREDSEDNIK HRVATSKOG SABORA BOŽO PETROV. PREMIJER ANDREJ PLENKOVIĆ REKAO JE KAKO JE 25. OBLJETNICA OKUPACIJE VUKOVARA I DAN SJEĆANJA PRIGODA DA SE OPET IZRAZI DUBOKO POŠTOVANJE I ZAHVALNOST HRVATSKIM BRANITELJIMA I SVIMA KOJI SU DALI ŽIVOT ZA HRVATSKU TE DA SE UVIJEK PRISJEĆAMO NJIHOVE ŽRTVE. "OVO JEDINSTVO KOJE VIDIMO U VUKOVARU NEKA BUDE POTICAJ ZA DJELOVANJE U BUDUĆNOSTI," ISTAKNUO JE PREMIJER

Prošlo je 25 godina, a sjećanja na vukovarsku tragediju još su uvijek živa. 18. studenog, na Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991., gotovo 100 tisuća ljudi u koloni sjećanja odalo je počast hrvatskim braniteljima i svim žrtvama ranjenog grada, a građani su širom zemlje paljenjem svijeća obilježili tužnu

Petra KOSTANJŠAK, snimio Tomislav BRANDT

HEROJE

VUKOVARSKE BITKE

obljetnicu stradanja Vukovara. Oplakivanje onih kojih više nema, traženje nestalih i teška sjećanja na stravične zločine i preživljavanja u logorima za uvijek će ostati dio života Vukovaraca i svih onih koji su rat dočekali i proživjeli u njemu.

Na Dan sjećanja, u jutarnjim satima vukovarski stadion bio je mjesto okupljanja hrvatskih branitelja Vukovara i

članova obitelji poginulih, ubijenih i nasilno odvedenih hrvatskih branitelja koji i dandanas teško govore o onome što se dogodilo prije 25 godina. Okupljeni pod nazivom Heroji bitke za Vukovar i Hrvatsku, zajedno su stigli u dvorište Opće županijske bolnice Vukovar i bolnice hrvatskih veterana. Ondje je tradicionalno počeo program obilježavanja vukovarskog stradanja,

u nazočnosti državnog vrha na čelu s predsjednicom Kolindom Grabar-Kitarović, predsjednikom Hrvatskog sabora Božom Petrovom i predsjednikom Vlade RH Andrejem Plenkovićem. Izaslanstvo MORH-a predvodio je potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, a izaslanstvo OSRH načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov. "Ovo je

25. OBLJETNICA STRADANJA VUKOVARA

dan koji nikad nećemo i ne smijemo zaboraviti. Ljudima i gradu koji su proživjeli opsadu agresora trebamo ponuditi bezuvjetnu pomoć i podršku u zacjeljivanju rana," rekao je predsjednik Hrvatskog sabora Božo Petrov prije početka programa. Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković rekao je kako je 25. obljetnica okupacije Vuko-

vara i Dan sjećanja prigoda da se opet izrazi duboko poštovanje i zahvalnost hrvatskim braniteljima i svima koji su dali život za Hrvatsku te da se uvijek prisjećamo njihove žrtve. "Ovo jedinstvo koje vidimo u Vukovaru neka bude poticaj za djelovanje u budućnosti," istaknuo je premijer. Nakon prigodnog programa u dvori-

ŽRTVA BOROVA NASELJA ZA DOMOVINU

Komemorativnim skupom pod geslom *Žrtva Borova naselja za Domovinu*, obilježena je 25. obljetnica stradanja hrvatskih branitelja i civila iz te vukovarske četvrti. Skup je održan 19. studenog pred ostacima u Domovinskom ratu srušene zgrade vukovarskog Borovo Commercea u čijem je podrumu tijekom velikosrpske agresije bio smješten odjel vukovarske ratne bolnice. Učenici osnovnih škola iz Borova naselja zapalili su svijeće na križnom putu od Borovo Commercea do crkve Gospe Fatimske.

Ispred središnjeg križa na Memorijalnom groblju vijenac je položila predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović

štu Opće županijske bolnice i minute bolne šutnje za sve poginule i nestale u Domovinskom ratu, svi okupljeni zajedno su krenuli prema Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru. Kolonu su predvodili hrvatski branitelji Vukovara i članovi njihovih

Počast herojima Vukovara odali su članovi

VI STE NAŠ PONOS, MI SMO VAŠA SNAGA

Pod geslom *Vi ste naš ponos, mi smo vaša snaga*, 20. studenog je u organizaciji Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata mimohodom od Memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru do spomen-obilježja mjesta masovne grobnice na Ovčari odana počast za 264 branitelja i civila odvedena iz vukovarske bolnice i ubijena na najvećem vukovarskom stratištu. "Na 25. obljetnicu stradanja Vukovara i njegovih stanovnika na dostojanstven smo način svi skupa pokazali koliko je Vukovar duboko utkan u hrvatsko tkivo i hrvatsku dušu," ocijenio je gradonačelnik Ivan Penava nakon što je tog dana misom za žrtve Ovčare službeno završio program obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara. Dva dana prije, u sklopu programa obilježavanja, u dvorištu vukovarske bolnice paljenjem svijeća i molitvom koju su kod spomen-obilježja u njezinu krugu predvodili mladi iz Vukovara, mnogobrojni Vukovarci i djelatnici bolnice odali su počast svim žrtvama.

hrvatske Vlade na čelu s premijerom Andrejom Plenkovićem

25. OBLJETNICA STRADANJA VUKOVARA

INSTITUT IVO PILAR

ZNANSTVENO- -STRUČNI SKUP

U povodu obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991., Institut društvenih znanosti Ivo Pilar organizirao je 14. i 15. studenog 19. po redu znanstveno-stručni skup Vukovar '91. – dvadeset i pet godina poslije. Tema ovogodišnjeg skupa, koji je održan u Svečanoj dvorani Hrvatskog doma Vukovar, bila je Hrvatsko društvo: 25 godina nakon Vukovara '91. Skup je okupio tridesetak uglednih znanstvenika, stručnjaka i sudionika događaja u Vukovaru iz 1991. koji su svojim prezentacijama i zanimljivom raspravom produbili opće spoznaje o značenju vukovarske drame iz više aspekata.

obitelji, a iza njih nepregledna rijeka ljudi koračala je ulicama Vukovara. Ulice su bile ispunjene tišinom i sjećanjem. I dok su se neki šutke prisjećali događanja od prije 25 godina, drugi su svoja sjećanja dijelili s onima koje ne viđaju gotovo nikad osim možda na taj dan, kad svi oni koji su bili prisiljeni živote nastaviti u drugim gradovima ili zemljama dođu u svoj grad. Dvije gospođe u koloni, Ana i Marija, prije 25 godina postale su prognanice zajedno sa svojim obiteljima. Teško o tome govore, a u očima im se odmah pojave suze. One su među onima koji su živi uspjeli otići iz okupiranog grada. Iako svi dijele sličnu sudbinu, svatko od njih priča svoju, posebnu priču, svatko od njih izgubio je nekog, izgubio je svoj

dom i dio života koji se ne može vratiti. Ali svi ponavljaju isto – dok čuvaju spomen, potpuno su okrenuti budućnosti – žele živjeti, raditi i radovati se. Zato ih i veseli kad tišinu kolone prekinu dječji glasovi i smijeh, i osjeća se želja da kolona postane simbol zajedničkog puta naprijed.

U KOLONI SJEĆANJA PRIJATELJI VUKOVARA IZ CIJELOG SVIJETA

U koloni sjećanja, uz Vukovarce su bili ljudi iz svih dijelova Hrvatske, ali i iz cijelog svijeta. To su prijatelji Vukovara koji svake godine dolaze u taj grad bez obzira na to koliko kilometara morali prijeći. Ove je godine njihov broj bio puno veći, što se moglo vidjeti i po kolonama autobusa i automobila koji su sa svih strana od ranih jutarnjih sati ulazili u grad.

Na grobnice poginulih branitelja te ispred središnjeg križa položeni su vijenci i zapaljene svijeće. Na Memorijalnom groblju služena je

misa za poginule i nestale Vukovarce, kao i za sve sudionike Domovinskog rata, a predvodio ju je kardinal Josip Bozanić. "Danas smo u ovako velikom broju okupljeni u Vukovaru iz svih krajeva Lijepe Naše. Toliko nam toga ovdje dolazi u misli i dotiče nam srce dok svatko od nas na svoj način proživljava i bol i ponos, ljubav prema domovini i pitanja o budućnosti, svoju vjeru u Boga," rekao je u propovijedi kardinal Bozanić i također istaknuo da su događaji od prije 25 godina ispunjeni neizrecivom tajnom zla te da je u opsadi Vukovara neprijatelj izvršio najstrašnije razaranja u Europi nakon Drugog svjetskog rata. Nakon završetka programa sudionici kolone spustili su se u grad koji je živnuo, ali još je uvijek blijeda slika onog Vukovara prije nego ga je prekrila ratna tama. No, boje se ipak vraćaju. Kad je tog dana, na 25. obljetnicu, počeo padati mrak, niz Dunav je u spomen na sve poginule i nestale krenula *svjetlosna rijeka sjećanja* – tisuću zapaljenih lampiona obilježilo je smiraj tužnog i svečanog dana.

BITKA ZA VUKOVAR

Bitka za Vukovar počela je 25. kolovoza 1991., a završila 18. studenog 1991. slomom obrane grada, stoga se taj dan, temeljem Odluke Hrvatskog državnog sabora iz 1999. godine, obilježava kao Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine. Vukovar je branilo oko 1800 pripadnika Zbora narodne garde i policije te dragovoljaca HOS-a, ustrojenih u legendarnu 204. vukovarsku brigadu. Do eskalacije sukoba u Slavoniji došlo je već u srpnju i kolovozu 1991. kad je Jugoslavenska narodna armija sa srpskim paravojnim postrojbama napala hrvatska sela i protjerala hrvatsko stanovništvo s ciljem okupacije istočne Hrvatske koja je trebala započeti okupacijom Vukovara i njegovim potpunim uništenjem. Agresor je s 30 000 vojnika i paravojnih skupina te s oko 1600 oklopnih borbenih vozila, 60 zrakoplova, 350 topova i mnoštvom ostale vojne tehnike krenuo na Vukovar. Hrvatskih branitelja bilo je svega 1800.

Krajem kolovoza započeo je opći napad na grad. Puna tri mjeseca hrvatski su branitelji odolijevali danonoćnim napadima. Jedina komunikacija za opskrbu hrvatskih branitelja, *kukuruzni put*, bila je presječena. U gradu se nalazilo više od 15 000 civila. Deseci neprijateljskih tenkova i oklopnih transportera zaustavljeni su na Trpinjskoj cesti prozvanoj *grobljem tenkova*. Početkom listopada u potpunom okruženju Vukovar je trpio neprekidna topnička razaranja i bombardiranja. Svi sposobni za borbu, Vukovarci i mladići iz cijele Hrvatske, bili su na crtama širom grada na koji je dnevno padalo 7000 različitih projektila.

U opkoljeni je grad 19. listopada 1991. uspio ući humanitarni konvoj i spasiti stotinjak ranjenih branitelja iz vukovarske bolnice. Vukovarci nisu 56 dana imali struje, vode, hrane, telefona. Nestale su kuće, zgrade, skloništa, a nastale stotine grobova palih heroja, među kojima je i legendarni zapovjednik obrane Vukovara

Blago Zadro. Herojski otpor slomljen je 18. studenog 1991. godine. Dio branitelja pokušao se izvući iz grada kroz minska polja, a oni koji nisu uspjeli odvedeni su u srpske koncentracijske logore. Mnogi su ubijeni, među njima i 260 ranjenika iz vukovarske bolnice.

Tijekom agresije u Vukovaru je, prema podacima Hrvatskog sanitetskog stožera, do 19. studenog 1991. poginulo 450 branitelja i 1350 civila, od toga 86 djece. Bez jednog ili obaju roditelja ostalo je 858 djece, ranjeno je više od 2500 ljudi, mnogi su zatočeni i odvedeni u neki od srpskih koncentracijskih logora. Nakon okupacije 18. studenog 1991. bila je nepoznata sudbina 2630 ljudi. Tijekom i nakon procesa mirne reintegracije otkriveno je više od 50 masovnih grobnica u gradu i okolici iz kojih su ekshumirani brojni posmrtni ostaci.

25. OBLJETNICA STRADANJA ŠKABRNJE

ŽRTVA KOJA

Dostojanstveno i s dubokim poštovanjem prema žrtvama obilježena je 25. obljetnica stradanja Škabrnje koja je uz Vukovar postala simbolom stradanja u Domovinskom ratu. "Vukovar i Škabrnja utjelovljuju sva mjesta višegodišnjeg stradanja diljem Lijepe Naše. Oni su postali simbolom i bolnim podsjetnikom na sve žrtve koje su pale za slobodu Republike Hrvatske," rekao je nadbiskup Puljić na misi za sve poginule i preminule u Domovinskom ratu, a načelnik Općine Škabrnja istaknuo je da je žrtva i stradanje hrabrih branitelja i civila Vukovara i Škabrnje zapalila vatru slobode i buduće pobjede u srcima hrvatskih ljudi...

NE Z

Leida PARLOV, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

Uoči obilježavanja 25. obljetnice stradanja Škabrnje, predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović posjetila je 16. studenog to ravnokotarsko mjesto gdje se susrela s hrvatskim braniteljima i obiteljima stradalih Škabrnjana. Počast nevinim žrtvama Škabrnje hrvatska Predsjednica odala je polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća kod spomen-obilježja masovne grobnice poginulim hrvatskim braniteljima i civilima te ispred križa poginulim hrvatskim braniteljima na groblju sv. Luke.

U Škabrnji je 18. studenog kolonom sjećanja, komemorativnim skupom i oдаvanjem počasti poginulim braniteljima i civilima polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća obilježena 25. obljetnica stradanja tog ravnokotarskog mjesta u Domovinskom ratu.

Žrtvama su se s dubokom zahvalnošću uz

mještane došli pokloniti i prijatelji Škabrnje iz cijele Hrvatske. Na obilježavanju su bili i izaslanik i zamjenik predsjednika Hrvatskog sabora Milijan Brkić, izaslanik predsjednika Vlade RH ministar unutarnjih poslova Vlaho Orepić, izaslanik Predsjednice Republike zamjenik ministra hrvatskih branitelja Ivan Vukić, izaslanstva Ministarstva obrane, Oružanih snaga RH, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva hrvatskih branitelja, brojni državni, civilni i vojni dužnosnici, hrvatski branitelji, predstavnici druga proisteklih iz Domovinskog rata, pripadnici ratnih postrojbi.

Dostojanstveno i s dubokim poštovanjem prema žrtvama, kolona sjećanja krenula je Ulicom 18. studenog 1991. do spomen-obilježja masovne grobnice gdje je u ime svih izaslanstava vijenac položila Zajednica udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata. Misa za sve poginule i preminule u Domovinskom ratu služena je u

crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije. Zadarski nadbiskup mons. Želimir Puljić rekao je kako 18. studenog podsjeća na tužan dan stradanja Vukovara i Škabrnje te su zato ta dva mjesta tog dana osobito povezana i duhom i molitvom. "Vukovar i Škabrnja utjelovljuju sva mje-

sta višegodišnjeg stradanja diljem Lijepe Naše. Oni su postali simbolom i bolnim podsjetnikom na sve žrtve koje su pale za slobodu Republike Hrvatske," rekao je nadbiskup Puljić te zaključio kako su čvrstom i snažnom vjerom, jakom ljubavlju i neslomljivom nadom nadvladane sve ratne i poratne nedaće.

Nakon mise održan je na Trgu dr. Franje Tuđmana središnji komemorativni skup na kojem su oživljena sjećanja na događaje u Škabrnji 18. studenog prije 25 godina kad su u samo jednom danu ubijena 43 civila, a tijekom Domovinskog rata poginulo je 86 Škabrnjana. 18. studenog prije 25 godina bio je dan kad je svaka obitelj u Škabrnji zavijena u crno. Škabrnja je tog dana imala svoj Veliki petak i uz Vukovar je postala simbolom stradanja u Domovinskom ratu. U prigodnom programu sudjelovali su učenici Osnovne škole Vladimira Nazora iz Škabrnje, zadarske glumice Tamara Šoletić i Gabrijela Meštrović-Maštruko te Klapa Intrade.

Zahvalivši svima koji su došli u Škabrnju te sa zahvalnošću i ponosom odali počast Škabrnjanima – civilima i braniteljima poginulim u Domovinskom ratu, načelnik Općine Nediljko Bubnjar rekao je kako 18. studenog izaziva duboke emocije kod svih ljudi kojima je Hrvatska u srcu i duši. "Žrtva i stradanje hrabrih branitelja i civila Vukovara i Škabrnje zapalila je vatru slobode i buduće pobjede u srcima hrvatskih ljudi. Umjesto straha hrabrost, umjesto malodušja odvažnost i odlučnost," rekao je načelnik Bubnjar te pozvao sve da nikad ne zaborave taj dan i sve hrabre ljude koji su dali svoj život za slobodnu Hrvatsku te da budemo dostojni njihove žrtve. Obilježavanje stradanja Škabrnje završilo je odavanjem počasti poginulima u Domovinskom ratu polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća ispred središnjeg križa kod spomen-obilježja za poginule u Domovinskom ratu na groblju svetog Luke.

SE

LABORAVLJA

RAZGOVOR

NABAVOM NOVE TEHNIKE

HRZ I

JOŠ SNAŽI

brigadni general **Miroslav KOVAČ**,
zapovjednik HRZ-a i PZO-a

25
HRZ I PZO

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

PZO NIJI U ZRAČNOM PROSTORU...

DVADESETPETA OBLJETNICA USTROJAVANJA GRANE KONKRETAN JE POVOD RAZGOVORU SA ZAPOVJEDNIKOM HRZ-a I PZO-a BRIGADNIM GENERALOM MIROSLAVOM KOVAČEM. KAO PILOT HELIKOPTERA U DOMOVINSKOM RATU, MJERODAVAN JE SVJEDOK PRVIH GODINA NAŠEG ZRAKOPLOVSTVA, A VRLO UPEČATLJIVO ZVUČI PODATAK DA JE U JEDNOJ RATNOJ GODINI IMAO GOTOVO 400 SATI LETA U OPERATIVNIM ZADAĆAMA. MEĐUTIM, RAZGOVOR JE U NAJVEĆEM DIJELU BIO POSVEĆEN SADAŠNJOSTI I BUDUĆNOSTI GRANE U KOJOJ SU U TIJEKU ILI TEK PREDSTOJE NEKI IZNIMNO VAŽNI PROJEKTI OPREMANJA I MODERNIZACIJE TE RAZVOJ NOVIH SPOSOBNOSTI...

Je li priča o 1991. godini i ustrojavanju tehnički tako složene grane u ratnim uvjetima jedinstvena u svijetu?

Svaki je slučaj manje-više jedinstven. Na samom početku Domovinskog rata zrakoplovstvo smo stvarali gotovo ni iz čega. Raspolagali smo sportskim i školskim zrakoplovima na koje smo sami ugrađivali oružne sustave... improvizirali smo u svemu. Tek nakon dolaska borbenih aviona MiG-21 i borbenih helikoptera Mi-24 postali smo zrakoplovstvo koje je sposobno izvršavati sve borbene zadaće. Ne smijemo zaboraviti nemjerljiv doprinos pilota i zrakoplovnih tehničara aeroklubova te onih koji su napustili tadašnju JNA. Tad se još jednom pokazao duh zajedništva, domoljublje i odlučnost u obrani Republike Hrvatske. Drugim riječima, od male jezgre hrabrih domoljuba razvili smo ratno zrakoplovstvo koje je tijekom ratnih godina čuvalo i očuvalo hrvatsko nebo. Vjerujem da ćemo u budućnosti, nabavom nove tehnike – u prvom redu borbenih zrakoplova – i općenitim prelaskom na zapadnu tehnologiju biti još snažniji jamac sigurnosti i suvereniteta u zračnom prostoru.

Upravo zato i ovom prilikom odajem posebnu počast i zahvaljujem svima koji su u proteklih 25 godina pridonijeli stasanju ratnog zrakoplovstva, umirovljenim i djelatnim

pripadnicima, a najviše onima koji su za Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračnu obranu dali svoje živote.

Na koje ste ratne operacije HRZ-a i PZO-a najponosniji?

Svu svoju moć prvi smo put pokazali u vojno-redarstvenoj operaciji Bljesak, dok je kruna bila VRO Oluja. Ipak, ne smijemo zaboraviti prva djelovanja Samostalnog zrakoplovnog voda Osijek avionom An-2 na Vukovarskom bojištu te akcije Samostalnog zrakoplovnog voda Split letjelicom jednakog tipa u dalmatinskom zaleđu. Jedno od prvih borbenih djelovanja avionima MiG-21 bilo je na Dubrovačkom bojištu, slijede operacije Južni potez, Maslenica, Maestral, Ljeto 95... Sjećam se tadašnjih svjedočenja pripadnika naših kopnenih postrojbi o tome koliko im je samo značilo kad je avion s hrvatskim oznakama preletio iznad njihovih položaja... Znali su da smo tu da bismo neutralizirali upravo one točke iz kojih je neprijatelj najjače djelovao.

Pečat poslijeratnom djelovanju grane dale su međunarodne operacije i misije. Koliko su one značajne?

U KFOR-u smo od 2009. godine, u rotacijama s po dvadesetak pripadnika i dvama helikopterima, a sudjelujemo i u Zapovjedništvu te misije. Suradnjom sa zrakoplov-

Unatrag šest-sedam godina imali smo stagnaciju odaziva, no sad ponovno bilježimo dvoznamenkast broj kadeta u naraštaju.

RAZGOVOR

stvima savezničkih i partnerskih zemalja, kroz zadaće i vježbe, stekli smo dragocjeno iskustvo međunarodnih operacija i podigli stupanj interoperabilnosti u standardnim postupcima koje propisuju NATO-ove doktrine. Bez obzira na vrstu zadaće, uvjete i stupanj pripravnosti, naši su pripadnici uvijek bili spremni djelovati. Rekao bih da smo zahvaljujući našem znanju, zalaganju i zrakoplovnoj tehnici iznimno cijenjeni i prepoznati u tom okruženju. Štoviše, mislim da smo najčešće prvi izbor za najvažnije zadaće transporta. S druge strane, u Afganistan su prvo upućivani pojedini pripadnici grane, a zrakoplovni timovi za obuku tek od 2010. godine. Ti su timovi uspješno obučili više od 400 afganistanskih pilota i tehničara. Ta nam je zadaća donijela i snažnije uvezivanje sa saveznicima, posebno iz SAD-a, Češke i Mađarske. Dio te suradnje ogleda se i u ustrojavanju Međunarodnog zrakoplovnog obučnog središta. Uz zajednički rad sa saveznicima, u okviru Pametne obrane, učimo jedni od drugih i podižemo razinu sposobnosti.

Može li se spomenuto Središte još razviti?

Ujesen prošle godine potpisan je međunarodni sporazum kojim su Hrvatska, Češka, Mađarska i Slovačka ustrojile Središte i Direkciju u češkom Vyškovu. Središte još nije NATO-ovo tijelo, ali je u procesu da to postane. Dokaz je ozbiljnosti samog projekta i izrada kataloga sposobnosti svake zemlje s kojima može sudjelovati u obučnim procesima. U Zemuniku smo se dokazali i obukom pripadnika Omanskog kraljevskog zrakoplovstva, a trenutno se školuje njihov treći naraštaj. Zbog dokazane kvalitete i rokova provedbe obučnog procesa, iz Omana je već stigao zahtjev za školovanje sljedećeg, četvrtog naraštaja. Interes za sličnu obuku u Hrvatskoj pokazuju i neke zemlje iz jugozapadne Azije, pa i Europe.

Uvezanost HRZ-a i PZO-a s NATO-om je permanentna?

Mislim da smo tim zadovoljni i mi i NATO. Kroz NATINAMDS, NATO-ov integrirani sustav protuzračne i proturaketne obrane, povezani smo sa Združenim zračnim operativnim središtem NATO-a u španjolskom Torrejónu 24 sata dnevno, 365 dana u godini. Dosađajne intervencije presretanja civilnih zrakoplova provedene su uspješno i pokazale su iznimnu učinkovitost našeg

Inicijalne sposobnosti dosegnut ćemo do kraja srpnja iduće godine, s određenim brojem pilota izvršit ćemo kompletnu obuku za djelovanje helikopterima Kiowa u svim uvjetima te uz uporabu njihovih oružnih sustava. Nove sposobnosti planiramo prikazati u zadnjem tromjesečju 2017. godine na vojnoj vježbi s bojnim gađanjem.

dežurnog borbenog dvojca i Središta za nadzor zračnog prostora HRZ-a i PZO-a. Ne smijemo zaboraviti niti pripadnike HRZ-a i PZO-a koji svoje dužnosti obnašaju u zapovjedništvima NATO-a te time aktivno sudjeluju u procesima i aktivnostima koji se izravno tiču zadaća Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane.

Eskadrila borbenih aviona u zadnje je vrijeme intenzivirala aktivnosti?

Javnost je upoznata s činjenicom da su borbeni avioni nedavno remontirani, ali stari su i ne možemo očekivati da će u budućnosti biti u jednakoj "formi" kao novi. Međutim, želim naglasiti da je rezultat pojačanog angažmana naših zrakoplovnih tehničara vrlo visok stupanj ispravnosti flote aviona MiG-21,

Nabava nove vrste borbenih aviona neizbježno je pitanje. HRZ i PZO ne donosi odluku, ali kako utječe na nju?

Pripadnici HRZ-a i PZO-a, kao kompetentni stručnjaci, dali su velik doprinos timu koji je krajem 2015. godine izradio Studiju razvoja i sposobnosti zaštite zračnog prostora RH višenamjenskim borbenim avionima. Iako je bilo govora da će se odluka donijeti do kraja 2016. godine, smatram da u nekim stvarima ne treba žuriti. Konkretno, prilikom donošenja tako velike odluke, slobodno mogu reći sudbonosne za HRZ i PZO, potreban je studiozan, a ne ishitren pristup. Iako resursi postojećih aviona istječu relativno brzo, 2024. godine, vrijeme je još uvijek na našoj strani, vremena za kvalitetnu i argumentiranu odluku još uvijek ima. S druge strane, potreban je i konsenzus na

Iako resursi postojećih aviona istječu relativno brzo, 2024. godine, vrijeme je još uvijek na našoj strani, vremena za kvalitetnu i argumentiranu odluku još uvijek ima. S druge strane, potreban je i konsenzus na najvišoj državnoj razini, ali i na razini javnog mijenja. Smatram da je zadržavanje komponente borbenih aviona iznimno bitno.

koji zadovoljava sve standarde NATO saveza. Upravo zbog visokog stupnja ispravnosti borbenih aviona uspjeli smo podignuti razinu osposobljenosti i uvježbanosti posada te, nakon duljeg vremena, osposobiti nove borbene pilote. Iznimno sam ponosan što su s njima radili obučavatelji koji su se školovali isključivo u Republici Hrvatskoj. Nadalje, ove smo godine osposobili i dva probna pilota te uspješno proveli obuku i vježbu bojnog gađanja ciljeva u zraku. Održavanjem dostatne razine ispravnosti zrakoplova te povećanjem intenziteta letenja, steći ćemo uvjete za provedbu 24-satnog dežurstva u sustavu nadzora i zaštite zračnog prostora.

najvišoj državnoj razini, ali i na razini javnog mijenja. Smatram da je zadržavanje komponente borbenih aviona iznimno bitno. Kad se jednom izgubi ta sposobnost, više se nikad neće vratiti... ili iznimno teško... u prvom redu zbog kadra koji će napustiti sustav i nemogućnosti da ga u nekom realnom vremenu zamijeni novi. Konačno, uvjeren sam da nas i naši partneri i saveznici cijene, među ostalim, i po tome koliko smo sposobni i jaki.

Što projekt nabave helikoptera Kiowa Warrior donosi grani?

Puno više od samih helikoptera. Prvo, OH-58D vraćaju nam sposobnosti bor-

Uoči 25. obljetnice postojanja i djelovanja Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane želim zahvaliti svima koji su pridonijeli uspjesima, razvoju i jačanju naše grane. Poseban pijetet odajem poginulim i preminulim zrakoplovcima. Zauvijek su ostavili trag u srcima zrakoplovaca i u povjesnici naše grane. Svima koji su u proteklih 25 godina dio svojeg profesionalnog života darovali Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu i protuzračnoj obrani, u ratu i u miru, svima koji već 25 godina čuvaju hrvatsko nebo, čestitam na uspjesima i postignućima.

benog helikopterskog djelovanja koje su izgubljene stavljanjem izvan operativne uporabe helikoptera Mi-24. Drugo, širi se opseg zadaća grane, prije svega mogućnost potpore kopnenim snagama i snagama za specijalne operacije. Treće, to je helikopter zapadnog tipa, njegovim uvođenjem povećat ćemo stupanj interoperabilnosti sa saveznicima. I, na koncu, uvođenje nove tehnike sa sobom donosi novi polet i novi profesionalni motiv za svladavanje novih izazova, i pilotima i zrakoplovno-tehničkom osoblju.

Kakva je situacija s Kiowama?

U kolovozu ove godine dopremljeno je pet letjelica i tri trenažera, a preostalih jedanaest stiže tijekom prosinca. Prilagodili smo ustroj 93. zrakoplovne baze, prilagodili i proširili tamošnju Eskadrilu helikoptera, obučili dodatne ljude za rad na helikopterima Bell 206B kako bi imali lakši prelazak na Kiowe. Zasad nismo pokrenuli posebne obučne procese za Kiowe, očekujemo da američka strana potpiše ugovore s kontraktorima koji će provoditi samu obuku. Prema zadnjim informacijama, obuka bi trebala početi vrlo brzo. Mi smo spremni, bili smo spremni i u kolovozu. Inicijalne sposobnosti dosegnut ćemo do kraja srpnja iduće godine, s određenim brojem pilota izvršit ćemo kompletnu obuku za djelovanje tim helikopterima u svim uvjetima te uz uporabu njihovih oružnih sustava. Nove sposobnosti planiramo prikazati u zadnjem tromjesečju 2017. godine na vojnoj vježbi s bojnim gađanjem.

Višenamjenski helikopteri Mi-171Sh su pred remontom?

Dakle, 9. studenog doneseno je na sjednici Odbora za obranu Hrvatskog sabora pozitivno mišljenje o remontu deset helikoptera. Slijedi postupak javne nabave i ugovaranja remonta. Sam proces nabave usluge remonta traje od tri do šest mjeseci.

ci. Ono što je sigurno je da će remont provoditi tvrtke koje je certificirao proizvođač. Očekujem izlazak prvih dvaju helikoptera s remonta najkasnije do rujna 2017., a zatim svaka dva mjeseca po još dva.

DPR spominje opremanje avionom za taktički zračni prijevoz i padobransku obuku do kraja 2020. Što je s tim projektom?

Prije svega napominjem da je taj proces isključivo u nadležnosti stručnih službi Ministarstva obrane. Znam da je bilo zainteresiranih strana i nekoliko ponuda za opremanje HRZ-a i PZO-a avionom navedenih karakteristika. Raspravljali smo o njima, no nismo precizno definirali koji bi to mogao biti avion i treba li nam sad. Mislim da nije dobro istodobno se posvetiti nabavi borbenih aviona, borbenih helikoptera, zapadnih transportnih helikoptera, transportnih aviona... Trebamo odrediti prioritete. Za mene je to nabava borbenog zrakoplova.

U DPR-u su i modernizacija radarskog sustava FPS-117 i opremanje bitnicom PZO sustava srednjeg dometa do kraja 2024. godine...

Modernizacija radara podrazumijeva zamjenu postojeće konfiguracije iz informatičkog paketa koji je kupljen s radarima novijom konfiguracijom Block III. Konačni je cilj dobivanje više podataka o zrakoplovu u dohvat radara, ne samo o njegovoj poziciji i smjeru, nego i o tipu itd. Što se tiče PZO sustava, i tu će se morati donijeti odluka na razini države. Mislim da bi takav sustav znatno ojačao granu i dao novu dimenziju obrani hrvatskog zračnog prostora.

Kakva je suradnja sa ZTC-om?

Zrakoplovno-tehnički centar (ZTC) pouzdan je partner Hrvatskog ratnog zrakoplovstva već niz godina te je zaslužan za održavanje svih letjelica kojima trenutano raspolažemo. Od postojeća tri stupnja održavanja zrakoplovne tehnike, prva dva

provode se kapacitetima HRZ-a i PZO-a, a za treći se oslanjamo upravo na ZTC i tu nemamo primjedbi.

Kraj stajanke 91. zrakoplovne baze završava se novi objekt?

Na prostoru vojarnje "Pukovnik Marko Živković" ustupljen je dio zemljišta za potrebe izgradnje novog terminala Međunarodne zračne luke Zagreb. Zauzvrat je MZL izgradio novi suvremeni objekt za smještaj posada i zrakoplova za dežurni borbeni dvojac. U objekt, izgrađen po najvišim svjetskim standardima, uloženo je više od 30 milijuna kuna i uskoro će biti u operativnoj uporabi.

Kakav je trenutačno interes mladih za poziv vojnog pilota?

Unatrag šest-sedam godina imali smo stagnaciju odaziva, ali sad ponovno bilježimo dvoznamenkast broj kadeta u naraštaju. Uočili smo potrebu provođenja predselekcije već nakon završenog trećeg razreda srednje škole, što podrazumijeva liječnički pregled u Zavodu za zrakoplovnu medicinu i selekcijsko letenje u Središtu za obuku "Rudolf Perešin" u Zemunik. Intenzivno se radi na promjeni termina predselekcije jer smatramo da bi tako svi zainteresirani za poziv vojnog pilota na vrijeme mogli provjeriti svoje sposobnosti te se pripremiti za upis na studij Aeronautike – vojni pilot. Siguran sam da i naša nazočnost na raznim manifestacijama, aeromitinzima, kroz promociju vojnog poziva među srednjoškolcima, pridonosi popularizaciji pilotskog poziva.

S druge strane, ministar obrane donio je u rujnu ove godine odluku o uvođenju novog modela provođenja praktične nastave u postrojbama Oružanih snaga RH za učenike srednjih tehničkih škola. Za HRZ i PZO upravo je to baza iz koje dolazi novi naraštaj zrakoplovnih tehničara. Praksa će se, po novom modelu, provoditi u 91. i 93. zrakoplovnoj bazi. Time stječemo mogućnost "odgajanja" zrakoplovno-tehničkog kadra potrebnog za specifične poslove i zadaće Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Nadalje, stječemo uvid u raspoloživost takvog kadra na tržištu rada i, u konačnici, kreira se plan prijma u skladu s raspoloživošću radnih mjesta u postrojbama HRZ-a i PZO-a.

Uspjeh naše akrogrupe "Kriła Oluje" na domaćoj i međunarodnoj zrakoplovnoj sceni te nabava helikoptera Kiowa Warrior nedvojbeno u tome imaju i dodatne – opravdane zasluge.

AKTUALNO

“U IME IZRAELSKOG NARODA ZAHVALJUJEM VAM ODSRCA NA HRABROSTI I VELIKODUŠNOSTI... POKAZALI STE ŠTO JE PRAVO I ISKRENO PRIJATELJSTVO, DOSAD STE BILI HEROJI U SVOJIM ZEMLJAMA, A SAD STE HEROJI U NAŠOJ ZEMLJI,” REKAO JE IZRAELSKI PREDSDJEDNIK REUVEN RIVLIN ZAHVALIVŠI POSADAMA KOJE SU SUDJELOVALE U GAŠENJU VELIKIH POŽARA

Dva protupožarna aviona Canadair CL-415 iz sastava Protupožarne eskadrile 93. zrakoplovne baze HRZ-a i PZO-a s 14 članova posade i zrakoplovno-tehničkog osoblja baze poletjela su 24. studenog iz vojarnje “Zemunik” u Državu Izrael radi pružanja međunarodne humanitarne pomoći u gašenju velikih šumskih požara koji su zahvatili sjeverni i središnji dio te zemlje. Odluku o pružanju humanitarne pomoći Državi Izraelu u gašenju požara donijela je Vlada RH 23. studenog 2016., a na prijedlog potpredsjednika Vlade i ministra

obrane Damira Krstičevića, nakon što je izraelski premijer Benjamin Netanyahu zatražio pomoć. Uz hrvatske kanadere koji su u Izrael pristigli među prvima, niti 24 sata od upućenog poziva za pomoć, u gašenju požara sudjelovale su i protupožarne zračne snage iz Grčke, s Cipra, iz Italije, Turske, Rusije, SAD-a, Ukrajine, Azerbajdžana, Francuske, Španjolske i Rumunjske. Hrvatski timovi, predvođeni kapetanima pukovnicima Davorom Turkovićem i Goranom Vlahovićem

te bojnicima Tomislavom Slavicom i Željkom Žugajem, smješteni su u vojnoj bazi “Hatzor” u središnjem Izraelu. Već prvog dana djelovanja na požarištima, 25. studenog, provele su u zraku 13 sati gaseci požare na području Haife i Mount of Jerusalema te pritom izbacile oko 150 tona vode. Unatoč otežanim uvjetima uzimanja vode na otvorenom Sredozemnom moru, kao i jakim vjetrovima, posade su ulagale maksimalne napore kako bi požarišta što prije stavile pod

nadzor i zaustavile njihovo daljnje širenje. Drugog su dana djelovanja hrvatske posade provele u zraku deset sati gaseci požare na urbanom prostoru Natafa pri čemu su izbacile oko 110 tona vode. U četiri dana djelovanja hrvatske zračne snage ukupno su provele 35 sati u zraku i pritom izbacile oko 280 tona vode na požarišta. “Požari oko Haife i Mount of Jerusalema izbijali su jedan za drugim,

Foto: HRZ i PZO

Izraelski premijer Benjamin Netanyahu prilikom posjeta hrvatskim posadama dvaju protupožarnih aviona CL-415 izrazio je zahvalnost Republici Hrvatskoj na brzom odgovoru na poziv za pomoć, kao i na brзом dolasku protupožarnih snaga Republike Hrvatske u Državu Izrael te uključivanju u gašenje požara.

HRVATSKI KANADERI GAŠE

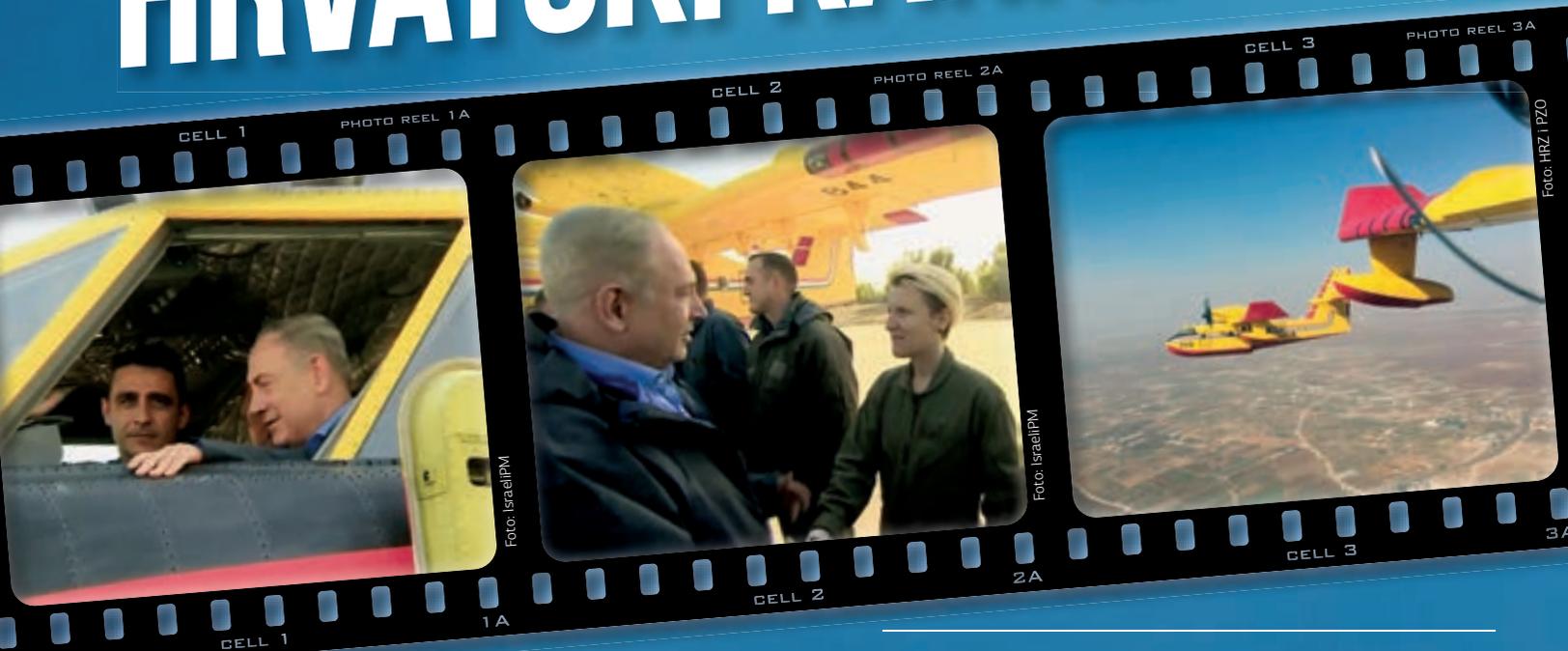

Foto: IsraelIPM

Foto: IsraelIPM

Foto: HRZ i PZO

U obraćanju predstavnicima međunarodnih protupožarnih snaga koje su pristigle u Izrael pružiti pomoć u gašenju velikih požara, predsjednik Reuven Rivlin rekao je kako se upravo vratio iz Natafa koji je stradao u požarima, a čiji su stanovnici zahvalni letačkim posadama jer nitko nije ozlijeđen. "U ime izraelskog naroda zahvaljujem vam odsrca na hrabrosti i velikodušnosti. Svoju ću zahvalnost uputiti i vašim državnim čelnicima koji su bez oklijevanja odgovorili na naš poziv za pomoć. Pokazali ste što je pravo i iskreno prijateljstvo, dosad ste bili heroji u svojim zemljama, a sad ste heroji u našoj zemlji. Svatko je od vas ostavio svoju obitelj, dom i zemlju, ukrcao se u zrakoplov i u kratkom vremenu pružio svoju ruku pomoći u spašavanju života, i stoga vam još jednom zahvaljujem," poručio je predsjednik Rivlin.

Marinko KARAČIĆ

a uvjeti za gašenje bili su iznimno teški, stoga je brza reakcija i sposobnost rada od zore do sumraka izazvala oduševljenje i veliku zahvalnost naroda Izraela i njegove Vlade," istaknuo je zapovjednik Protupožarne eskadrile i hrvatskih snaga u Izraelu pukovnik Davor Turković. Dodao je kako uz humanitarnu dimenziju i razvijenu sposobnost postrojbe za pružanje pomoći u drugim zemljama, ta misija pridonosi i promociji ugleda i sposobnosti Oružanih snaga i Republike Hrvatske u svijetu. "Svugdje osjećamo toplinu i zahvalnost izraelskog naroda za pomoć koju pružamo. Posebno su zahvalni kad vide da su naše posade neumorne i ostaju djelovati sve do sumraka," naglasio je pukovnik Turković.

Poštovanje i zahvalnost na pruženoj pomoći izrazili su i izraelski premijer Benjamin Netanyahu te predsjednik Reuven Rivlin koji su

tijekom humanitarne aktivnosti u Izraelu posjetili međunarodne letačke posade. Premijer Netanyahu izrazio je zahvalnost posadama dvaju protupožarnih aviona CL-415 iz 93. zrakoplovne baze Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane te Republici Hrvatskoj zbog brzog odgovora na odaslan poziv za pomoć, a predsjednik Rivlin rekao je: "U ime izraelskog naroda zahvaljujem vam odsrca na hrabrosti i velikodušnosti. Svoju ću zahvalnost uputiti i vašim državnim čelnicima koji su bez oklijevanja odgovorili na naš poziv za pomoć. Pokazali ste što je pravo i iskreno

prijateljstvo, dosad ste bili heroji u svojim zemljama, a sad ste heroji u našoj zemlji." Zapovjednik hrvatskih snaga pukovnik Davor Turković rekao je kako je susret protekao u prijateljskom ozračju i još se jednom moglo osjetiti koliko Izrael cijeni brzu i učinkovitu reakciju hrvatskih protupožarnih snaga. "Još je jednom naglašena iznimna uloga hrvatskih snaga u gašenju požara, a ponajviše brzina dolaska hrvatskog kontingenta jer se od poziva pa do pristizanja sve odigralo praktički unutar 24 sata. Bez obzira na udaljenost između Izraela i Hrvatske, bili smo među prvima

koji su počeli pružati pomoć u gašenju požara iz zraka," istaknuo je pukovnik Turković.

Nakon što su požari stavljeni pod nadzor, hrvatski je tim sudjelovao i na ceremoniji zahvalnosti i prijemu koje su najviši čelnici Izraela, predsjednik Reuven Rivlin i premijer Benjamin Netanyahu, organizirali za predstavnike svih međunarodnih snaga, iskazujući im tako zahvalnost izraelskog naroda na brzom dolasku i gašenju požara na području središnjeg i sjevernog Izraela. Tom je prilikom u izložbenom postavu posebno istaknut i predstavljen hrvatski kanader čime se, po riječima pukovnika Turkovića, i na simboličkoj razini željela naglasiti snažna uloga i doprinos hrvatskih zračnih snaga u gašenju velikih požara u Izraelu. ■

GAŠILI POŽARE U IZRAELU

Letačke posade 93. zb sudjelovale su na svečanosti organiziranoj za predstavnike međunarodnih snaga koje su gasile šumske požare u Izraelu. Tom prigodom predstavnici izraelskih vlasti, ministar nacionalne sigurnosti, Gilad Erdan, savjetnik za nacionalnu sigurnost i izaslanik premijera Netanyahua, Jakob Nagel, te šef izraelske policije, Roni Alsheich još jednom su iskazali zahvalnost za brzi dolazak i gašenje požara na području srednjeg i sjevernog Izraela. "Države koje su pritekale u pomoć iskazale su Izraelu pravo prijateljstvo, a njihovi piloti i vatrogasci pokazali su pravi duh svojih država" rekao je izraelski ministar nacionalne sigurnosti Gilad Erdan.

KONCERTNA DVORANA "VATROSLAV LISINSKI"

Glazbeno-humanitarna suradnja Simfonijskog puhačkog orkestra Oružanih snaga RH i dirigenta Ratnog zrakoplovstva SAD-a u Koncertnu dvoranu "Vatroslav Lisinski" donijela je pravu glazbenu *poslasticu*, samo nekoliko dana uoči 25. obljetnice herojske obrane grada Vukovara. Publika je tako 15. studenog imala prilike uživati u koncertu pod ravnanjem Donalda E. Schofielda, zapovjednika U.S. Air Force in Europe Banda, a sva sredstva prikupljena prodajom ulaznica namijenjena su obnovi Vukovarskog vodotornja. Hrvatski i američki glazbenici izveli su djela klasične glazbe, ali i suvre-

Za sjajnu glazbenu atmosferu pobrinuli su se i solisti iz američkog benda

HUMANITARNI KONCERT ZA

UOČI 25. OBLJETNICE HEROJSKE OBRANE GRADA VUKOVARA ODRŽAN JE HUMANITARNI KONCERT SIMFONIJSKOG PUHAČKOG ORKESTRA ORUŽANIH SNAGA RH I DIRIGENTA RATNOG ZRAKOPLOVSTVA SAD-a PUKOVNIKA DONALDA E. SCHOFIELDA, A SVA SREDSTVA PRIKUPLJENA PRODAJOM ULAZNICA NAMIJENJENA SU OBNOVI VUKOVARSKOG VODOTORNJA. TOM SMO PRIGODOM KRATKO RAZGOVARALI S AMERIČKIM DIRIGENTOM UJEDNO ZAPOVJEDNIKOM U.S. AIR FORCES IN EUROPE BANDA...

mene hitove pjevačice Adèle, filmsku glazbu i druge skladbe. Za sjajnu glazbenu atmosferu pobrinuli su se i solisti iz američkog benda - pjevačica Jill Diem te Sarah Howard na flauti i Mark Burditt na trombonu.

Tom smo prigodom kratko porazgovarali s američkim dirigentom pukovnikom Donaldom E. Schofieldom, zapovjednikom U.S. Air Forces in Europe Banda koji je stacioniran u Njemačkoj. Predstavljajući bend dirigent ističe da je riječ

o postrojbi sastavljenoj od 45 profesionalnih glazbenika Ratnog zrakoplovstva koja ima oko 400 nastupa godišnje u 104 zemlje diljem Europe i Afrike. "Mi predstavljamo Sjedinjene Države i Ratno zrakoplovstvo, sudjelujemo u izgradnji partnerstva i povjerenja te imamo priliku raditi sa sjajnim glazbenicima i ljudima iz brojnih zemalja. Nama je to prava radost – dijeliti glazbu i dijeliti kulturu s drugima," ističe dirigent. Ovo je ujedno bila prva suradnja sa Simfonijskim pu-

Američki dirigent pukovnik Donald E. Schofield, zapovjednik U.S. Air Forces in Europe Banda

hačkim orkestrom OSRH, a ponosan je i zahvalan na prilici da bude dio humanitarnog koncerta za obnovu Vukovarskog vodotornja. Upitali smo ga kako je do suradnje došlo. "Javio mi se zapovjednik Orkestra OSRH Miroslav Vukovojac-Dugan i jako mi je drago što smo se uspjeli vremenski uskladiti. Nadam se da je ovo tek početak prijateljstva među našim dvama orkestrima koje će trajati još dugo

Petra KOSTANJŠAK, snimio Josip KOPI

je danas. Kroz svoje školovanje bio je svirač tube, a zatim pet godina voditelj srednjoškolskog orkestra prije nego se prijavio i bio primljen u *band program* Ratnog zrakoplovstva SAD-a. "Kad sam imao 31 godinu, polazio sam osnovnu časničku naobrazbu i postao dirigent," kaže američki pukovnik koji je tijekom svoje karijere bio razmješten diljem Sjedinjenih Država, a danas se nalazi u Njemačkoj gdje je stacioniran bend američkog zrakoplovstva za Europu i Afriku. Prije samog koncerta pukovnik Schofield, zajedno s časničkim namjesnikom (USAF) Markom Burdittom, u Domu HV-a "Zvonimir" održao je predavanje o vojnim orkestrima u zračnim snagama Sjedinjenih Država. Govorio je o njihovoj broju, gdje su razmješteni te koja je njihova uloga u vojničkom životu i djelovanju. Na pitanje kako mu se sviđa u Hrvatskoj pukovnik Schofield je rekao da je Zagreb divan te da je imao priliku prošetati i probati neka tradicionalna jela. "Drago mi je jer ću kući ići s boljim razumijevanjem ovdašnje kulture," zaključio je američki dirigent uoči koncerta. ■

VUKOVARSKI VODOTORANJ

vremena i zahvalan sam na pozivu," kazao je pukovnik Schofield i pritom nam pojasnio koja je vrijednost njihove uloge. "Mi zapravo *pričamo* univerzalnim jezikom glazbe, stvarajući povjerenje i učvršćujući partnerstvo. Tu je iznimno važan ceremonijalni aspekt koji donosimo gdje god dođemo. Mi, dakle, čuvamo tradicije koje su važne u Ratnom zrakoplovstvu." A i publika za koju sviraju to može prepoznati. "Kad čuju naš orkestar ili primjerice hrvatski orkestar, oni zapravo imaju priliku čuti divnu glazbu koju sviraju izvršni glazbenici. Publika na našim koncertima prepoznaje izvrsnost koja je prisutna u Ratnom zrakoplovstvu SAD-a ili raznim granama Oružanih snaga RH. Dakle, mi javnosti prezentiramo izvrsnost naših vojski." Objasnio nam je svoj put do mjesta na kojem

➔ SIMULACIJSKO SREDIŠTE

“Cilj je vježbe uvježbavanje i provjera uvježbanosti Stožera GOMBR-a i zapovjednih elemenata podređenih postrojbi u stožernoj provedbi operacija,” objasnio je direktor vježbe brigadni general Siniša Jurković. Dodao je kako Jesen 16 potvrđuje koliko su CAX vježbe dobar i ekonomičan alat za postizanje uvježbanosti različitih stožernih razina te najavio CAX vježbu u 2017. godini koja će obuhvatiti i više brigadnih stožera, a razmatra se i mogućnost njezine disperzije na više lokacija što će pružiti još realnije uvjete...

Pojačan broj i tempo vježbi Hrvatske kopnene vojske itekako se osjeća i na stožernim računalno podržanim simulacijskim vježbama (CPX/CAX) koje Hrvatski vojnik već godinama prati u Simulacijskom središtu ZOD-a u vojarni “Petar Zrinski”. Zahtjevi HKoV-a i obučni ciljevi njegovih postrojbi sve su veći, obučavaju se po sastavu sve brojniji stožeri na sve višim razinama zapovijedanja, a traže se složeniji i realniji scenariji. Vježba Jesen 16, čiji je središnji, provedbeni dio, održan od 21. do 25. studenog, dosad je najbolja potvrda tih trendova. Primarna obučna skupina bilo je Zapovjedništvo Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR), a sekundarna elementi Zapovjedništva HKoV-a okupljeni u Nadređenom zapovjedništvu (HICON). “Cilj vježbe je uvježbavanje i provjera uvježbanosti Stožera GOMBR-a i zapovjednih elemenata njemu podređenih postrojbi u stožernoj provedbi operacija,” objasnio je direktor vježbe (EXDIR) zamjenik zapovjednika HKoV-a brigadni general Siniša Jurković. “I za CAX vježbe potrebno je brizljivo planiranje. U ovom je slučaju ono trajalo više od tri mjeseca, obuhvaćajući stožerne trenaze, radionice i planske konferencije. Faza planiranja u svim svojim detaljima također je svojevrсно uvježbavanje,” kaže general Jurković.

Novost u vježbama takve vrste je razina HICON-a kojim je zapovijedao brigadir Dražen Ressler. Prema scenariju u čijem je fokusu bila obrambena operacija s obilježjima operacije punog spektra,

RAČUNALNO SIMULACIJSKO

“obogaćena” nizom incidenata, HICON simulira zapovjedništvo divizije sastavljene od četiriju brigada. Jedna od njih je GOMBR, a ostale su tri fiktivne iz savezničkih zemalja. “Uz gardijsku brigadu, u Zapovjedništvu HKoV-a ovom prilikom želimo provjeriti i svoju uvježbanost. Zato mi u HICON-u nismo samo oni koji kontroliraju vježbu zajedno sa Simulacijskim središtem, nego se i mi obučavamo u planiranju i upravljanju operacijama. HICON je i ustrojbeno koncipiran tako da može odgovoriti na sve izazove scenarija. “Stvarno mogu reći da smo na razini na kakvoj i treba biti stožer NATO-ove članice,” zaključuje brigadir Ressler, “a uigranost našeg tima raste s interakcijom sa zapovjedništvom brigade. Napredak se vidi već tijekom vježbe.” Zapovjedništvo GOMBR-a u Zagreb je došlo u punom sastavu, na čelu sa zapovjednikom brigadnim generalom Denisom Tretinjkom. Već smo naveli da su tu bili i dijelovi zapovjedništava bojni GOMBR-a te još neki ključni elementi Brigade. “Bez njih primarna obučna skupina ne može provesti vježbu

ovakvog tipa,” istaknuo je general Tretinjak dok smo obilazili njegov stožer. Inače, Jesen 16 za GOMBR je logičan slijed vježbe na zapovjednom mjestu Odlučno vođenje koja je u lipnju održana na Gašincima. “Ovdje imamo realniju dinamiku s puno bržim protokom informacija i procedura. Sukladno tomu, traži se brže donošenje odluka i veći je *presing* na Stožeru Brigade,” ističe prvi časnik GOMBR-a. Komentirajući scenarij koji naziva “vrlo, čak iznenađujuće realnim”, potvrdio je da je postrojba fokusirana na obranu, no ima i elemenata napadnih operacija u limitiranim okolnostima, “niti jedna obrana nije fiksna obrana”. Potvrdivši da Jesen 16 daje smjernice za buduće obučne procese u postrojbi, general Tretinjak izrazio je zadovoljstvo sve brojnijim vježbovno-obučnim aktivnostima Brigade. “Puma 16, vježba s vojskom SAD-a, vratila nas je na međunarodnu scenu. Iduće godine idemo na vježbu u Njemačku s tenkovskom satnijom, a imamo i najave još jedne vježbe s tenkovskim vodom u Mađarskoj ili Rumunjskoj. Iskoristit ćemo svaku priliku

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Zahtjevi HKoV-a i obučni ciljevi njegovih postrojbi sve su veći, obučavaju se po sastavu sve brojniji stožeri na sve višim razinama zapovijedanja, a traže se složeniji i realniji scenariji. Vježba Jesen 16, čiji je središnji, provedbeni dio, održan od 21. do 25. studenog, dosad je najbolja potvrda tih trendova. Primarna obučna skupina bilo je Zapovjedništvo Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR), a sekundarna elementi Zapovjedništva HKoV-a okupljeni u Nadređenom zapovjedništvu (HICON).

PODIRŽANA KA VJEŽBA JESEN 16

kako bismo stekli međunarodno iskustvo," istaknuo je general Tretinjak.

Što se tiče Simulacijskog središta, njegov zapovjednik pukovnik Pavao Tokić potvrdio je da trenutačni ustroj postrojbe i stručni profili djelatnika apsolutno mogu odgovoriti povećanim zahtjevima postrojbi. "Što se tiče tehnike, njezin je najistaknutiji dio simulacijski sustav JCATS, a upravo očekujemo njegovu novu inačicu, jaču i zahtjevniju za hardver i umrežavanje i moći ćemo je koristiti i za međunarodne vježbe," najavio je pukovnik Tokić. "Jesen 16 potvrđuje koliko su CAX vježbe dobar i ekonomičan alat za postizanje uvježbanosti različitih stožernih razina. Središte i njegova oprema osiguravaju realne uvjete u realnom vremenu, bez njih je stožerna obuka u HKoV-u danas nezamisliva," zaključio je general Jurković te najavio CAX vježbu u 2017. godini koja će obuhvatiti i više brigadnih stožera, a razmatra se i mogućnost njezine disperzije na više lokacija što će pružiti još realnije uvjete. ■

 PREDSTAVLJAMO

NAJBOLJI STRANI LOGISTIČKOM TEČAJU

MLADI ČASNIK, NATPORUČNIK ANTUN LENIĆ IZ LOGISTIČKE SATNIJE GOMBR-a, NEDAVNO JE U SAD-U ZAVRŠIO LOGISTICS CAPTAINS CAREER COURSE (LOG-C3). RIJEČ JE O VOJNOM ŠKOLOVANJU ZA LOGISTIČARE RAZINE NAPREDNE ČASNIČKE IZOBRAZBE U OSRH. NAKON ZAVRŠETKA TEČAJA PROGLAŠEN JE NAJBOLJIM STRANIM POLAZNIKOM TE SEDMIM PO USPJEHU OD UKUPNO 167 ČASNICA I ČASNIKA

Natporučnik Antun Lenić jedan je od onih koji ne vole govoriti o vlastitim kvalitetama i uspjesima. Za njegov uspjeh na školovanju u Sjedinjenim Američkim Državama saznali smo sasvim slučajno, od njegovih kolega iz Logističke satnije Gardijske oklopno-mehanizirane brigade. "Sjajan je on momak, vidjet ćete, svi smo ponosni na njega!" govorili su nam časnici i dočasnici iz njegove Satnije na poligonu "Gašinci" gdje smo boravili zbog druge zadaće. Naravno, jako smo se zainteresirali za priču o natporučniku Leniću: nedavno se vratio iz Fort Leeja u Virginiji, baze Američke kopnene vojske u kojoj je polazio Logistics Captains Career Course (LOG-C3). Riječ je o vojnom školovanju razine Napredne časničke izobrazbe u OSRH. Nakon završetka tečaja natporučnik Lenić proglašen je najboljim stranim polaznikom te sedmim po uspjehu ukupno (računajući, dakle i Amerikanke), od ukupno 167 časnica i časnika.

Razgovor nam je bio pravi terenski, improviziran, uz bruje nje motora tenkova i BVP-a. No, Lenić je elokventan časnik,

njegove riječi lako je prenijeti na papir, a teklo je od samog početka: "Još mi je kao dječaku odora bila primamljiva. Iako nisam pristupio programu Kadet, cijelo sam vrijeme tijekom studija razmišljao o vojsci. Čim sam završio fakultet, nisam dvojio nego sam se prijavio u dragovoljne ročnike." Nakon tog staža, pa Časničke škole, 1. srpnja 2010. pristupio je GOMBR-u gdje je danas zapovjednik Transportnog voda u Logističkoj satniji. Mnogi ne smatraju logistiku toliko atraktivnim rodom, ali natporučnik Lenić kaže da je posao u Transportnom vodu jako dinamičan. "Kad se otvorila mogućnost školovanja u Americi, zapovjednik me pitao jesam li zainteresiran. «Naravno,» odgovorio sam. Kako i ne bih, cilj mi se usavršavati tijekom cijele karijere, a to je bila idealna prilika da napravim tako nešto, logičan korak. Malo se jesam nećkao, ali znao sam da je to prilika koja se pruža jednom u životu i koju bi bilo nesmotreno propustiti," prisjeća se hrvatski časnik. Nakon što je bio izabran u konkurenciji od još nekoliko kolega, odletio je u SAD: "Prvo

što me iznenadilo bila je veličina Fort Leeja, nisam niti slutio da je toliko golem. Zapravo, prva dva-tri dana sve mi je bilo nekako čudno, valjda je utjecala i vremenska razlika." Nakon početnog privikavanja natporučnik Lenić počeo je sklapati prva prijateljstva s kolegama iz škole i uklapati se u novo okruženje: "Brzo mi je postalo jasno da ću ondje uživati i mnogo toga naučiti." Okruženje je bilo multikulturalno jer strani polaznici dolazili sa svih strana svijeta, iz Estonije, Latvije, Kolumbije, Maroka, Zambije... "Svi smo bili poput pravih prijatelja i ta će mi poznanstva zauvijek ostati u ugodnom sjećanju," rekao je natporučnik Lenić. Dan na školovanju bio je sličan kao u OSRH, "(...) kao, uostalom,

Domagoj VLAHOVIĆ, foto: Mario DROPULJIĆ, privatna arhiva

NI POLAZNIK NA AJU U FORT LEEJU

i u svim vojskama svijeta,” istaknuo je. Nastavni proces vremenski je malo fleksibilniji, mnogo toga ovisi o motiviranosti i učinkovitosti samih polaznika tijekom dana. Rijetko kad bilo je fiksno određeno kad je potrebno završiti neku zadaću. Ono što je fasciniralo bila je izvanredna infrastruktura. “Ipak je to jako velika vojska,” rekao je natporučnik.

I tako, mjeseci su prolazili, a natporučnik Lenić sve je više pokazivao svim kolegama kakav je hrvatski časnik došao u “Fort Lee”. “Na samom početku izobrazbe susretao sam se s puno kratica, nejasnim pojmovima, novim postrojbama i drukčijim mogućnostima što je pomalo bilo problem jer mi je bilo potrebno određeno vrijeme da mi takve nepoznanice

postanu razumljive i normalne. No, razina razumljivosti stranog jezika i predavanja u konačnici je bila na visokoj razini. Često sam izlagao pred cijelim razredom te aktivno sudjelovao u praktičnom i grupnom radu na svim vježbama,” sjeća se. Najzanimljiviji, ali i najteži dio izobrazbe bio je završni rad na individualnom konceptu logističke potpore (ICOS). Putem PowerPointa i grafičke prezentacije svaki ga je polaznik za sebe razvijao tijekom 5-6 mukotrpnih dana te ga, zajedno s matricom događanja, prezentirao u 45 minuta pred dodijeljenim instruktorima. “Taj je dio bio posebno zanimljiv jer obuhvaća sve prethodno naučeno i služi kao provjera i djelomična primjena svega naučenog u namjerno izazvanim stresnim i kratkim vremenskim rokovima,” objasnio nam je pripadnik GOMBR-a.

Kad je dobio diplomu i saznao koli-

ko je visoko rangiran u svojem naraštaju, bio je jako iznenađen: “Bilo je tu mnogo kvalitetnih časnika i od njih sam i ja mogao puno toga naučiti.” Pomalo s nelagodom prepričao nam je svoj najupečatljiviji i najdraži trenutak u Americi: “Na svečanoj ceremoniji uručjenja certifikata, američki general Richard B. Dix upitao je: ‘Gdje je taj Hrvat?’ Nakon što sam se javio, čestitao mi je i prisjetio se slične ceremonije na kojoj je također kao najbolji strani polaznik bio istaknut pripadnik OSRH. ‘To za vas očito nije iznimka, nego pravilo,’ rekao mi je.” Svjestan je da je za takav uspjeh potrebna visoka razina predanosti, usmjerenja i jasan cilj koji si je postavio nakon dolaska. No, smatra da za uspjeh nije zaslužan samo on ili američki instruktori: “Pripremio me i rad u mojoj postrojbi, odlasci na razne terene, mentorstvo zapovjednika te svakodnevni rad s

Nadređenim zapovjedništvom te mojim kolegama časnicima, dočasnicima i vojnicima.” Vjerujemo da će natporučnik Lenić nastaviti i dalje u istom ritmu, uostalom, sam nam je rekao da želi konstantno učiti, nadograđivati se kao osoba, vojnik i časnik. “Nikad se ne želim zadovoljiti postojećim, uvijek ću gledati prema naprijed,” zaključio je na kraju razgovora. ■

“Na svečanoj ceremoniji uručjenja certifikata, američki general Richard B. Dix upitao je: ‘Gdje je taj Hrvat?’ Nakon što sam se javio, čestitao mi je i prisjetio se slične ceremonije na kojoj je također kao najbolji strani polaznik bio istaknut pripadnik OSRH. ‘To za vas očito nije iznimka, nego pravilo,’ rekao mi je.”

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Nakon 72 sata neprekidnih operacija na terenu, na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" završila je 17. studenog vojna vježba Tigar 16 čiji je cilj bio ocjenjivanje 1. mehanizirane satnije 1. mehanizirane bojne Tigrovi GMTBR-a u provođenju napadnih i obrambenih operacija. Ocjenjivanje je provodio ocjenjivački tim Središta za borbenu obuku. Na vježbi je korišten sustav MILES koji je pokazivao stvarno djelovanje na terenu. Preko uređaja koje su vojnici imali na sebi, kao i preko uređaja koji su se nalazili na Patrijama, u SBO-u su se u realnom vremenu pratile i bilježile sve aktivnosti tijekom vježbe. Sustav MILES davao je i jasan prikaz gubitaka u "sukobljenim" stranama tako da je vježba bila u potpunosti realna.

TIGAR 16

NA VOJNOJ VJEŽBI TIGAR 16 PROVEDENO JE OCJENJIVANJE 1. MEHANIZIRANE SATNIJE 1. MEHANIZIRANE BOJE TIGROVI GMTBR-a U PROVOĐENJU NAPADNIH I OBRAMBENIH OPERACIJA. OCJENJIVANJE JE PROVODIO OCJENJIVAČKI TIM SREDIŠTA ZA BORBENU OBUKU. NA VJEŽBI JE KORIŠTEN SUSTAV MILES KOJI JE POKAZIVAO STVARNO DJELOVANJE NA TERENU. SVI SUDIONICI BILI SU IZRAZITO MOTIVIRANI, A TOM JE VJEŽBOM ZAVRŠILA INTENZIVNA OBUČNA FAZA 1. MEHANIZIRANE SATNIJE U OVOJ GODINI...

Ocjenjivani su svi pripadnici Satnije, od razine desetine do zapovjednika Satnije, i to od trenutka napuštanja "baze" u Božićima pa tijekom 72 sata koliko su bez prekida trajale operacije na terenu.

Zapovjednik 1. mehanizirane satnije satnik Marko Krpan objasnio je kako je vježba započela uspostavom taktičkog položaja nakon čega je uslijedilo izviđanje i zaposjedanje borbenih položaja kako bi se zaustavio napad suprotne strane. Nakon zaustavljanja napada i konsolidacije snaga izveden je protu-

napad i uspostavljena obrana.

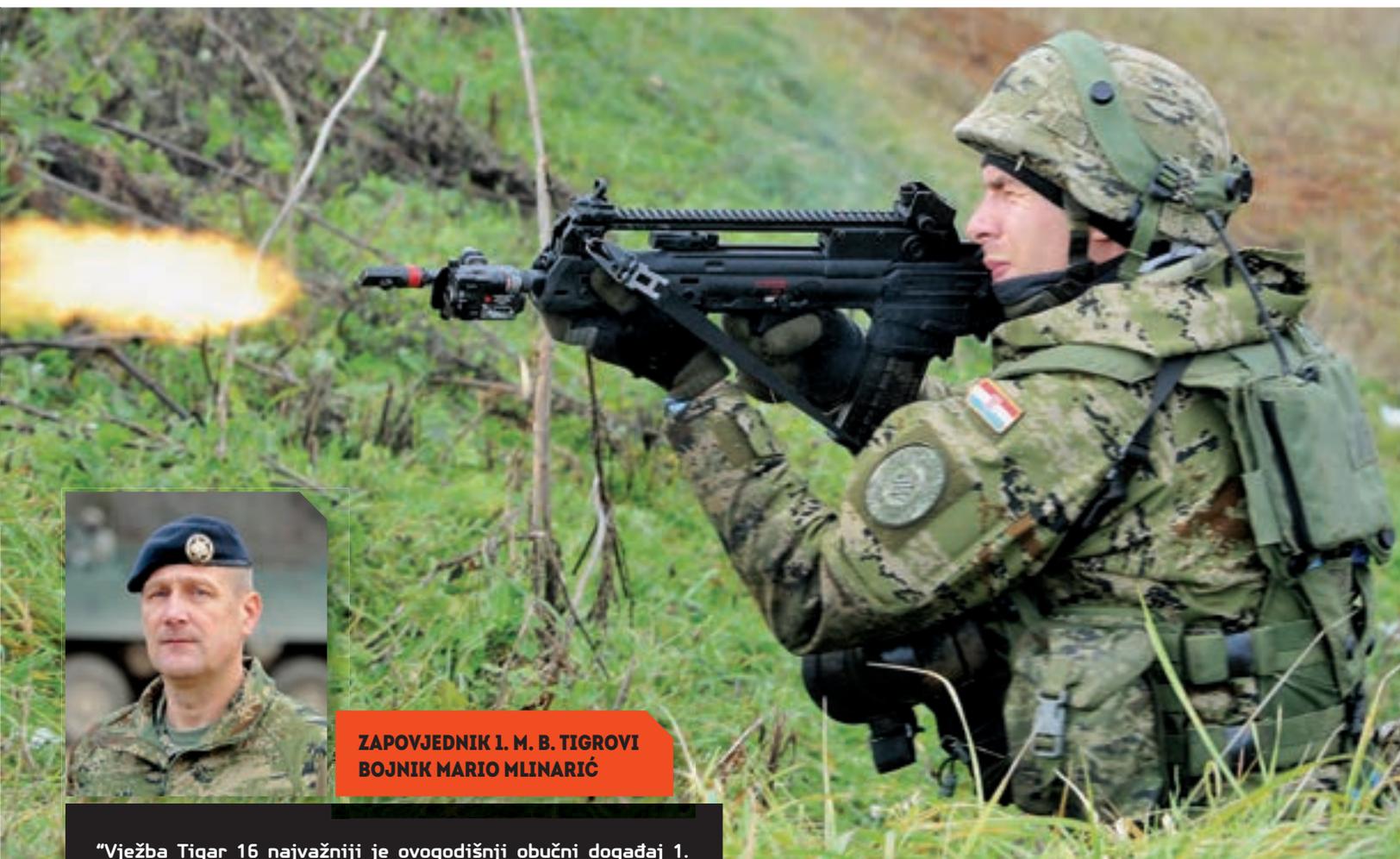
Ocjenjivane su, među ostalim, procedure vođenja postrojbe, obučenost zapovjednika vodova, provedba napada, uspostava i rad u taktičkom području, uspostava očekujućeg područja, pozivanje paljbene potpore, MEDEVAC, izvješćivanje...

Iz bojne Tigrovi sudjelovali su i tim izvidnika i desetina iz protuoklopnog voda Zapovjedne satnije, Satnija za vatrenu potporu s minobacačima 120 mm i desetina za opskrbu, koji su također ocjenjivani. Potporu vježbi pružila je Gardijska oklopno-meha-

nizirana brigada, čiji su pripadnici 1. mehanizirane bojne Sokolovi bili suprotna strana.

Na vježbi je bio i zapovjednik 1. mehanizirane bojne Tigrovi bojnik Mario Mlinarić i ključno osoblje Zapovjedništva Bojne koje je u TOC-u koordiniralo akcijama na terenu. Bojnik Mlinarić rekao je kako je vježba Tigar 16 najvažniji ovogodišnji obučni događaj 1. mehanizirane satnije. Nakon raščlambe vježbe dobit će podatke o uvježbanosti postrojbe koji će im, među ostalim, biti i smjernice za daljnje planiranje i provedbu obuke. Naime, zahvaljujući

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

**ZAPOVJEDNIK I. M. B. TIGROVI
BOJNIK MARIO MLINARIĆ**

“Vježba Tigar 16 najvažniji je ovogodišnji obučni događaj 1. mehanizirane satnije. Provedena je s ciljem provjere obučenosti, uvježbanosti i ocjenjivanja 1. mehanizirane satnije u provođenju napadnih i obrambenih operacija u realnim uvjetima. Kako bi pristupila ocjenjivanju u Središtu za borbenu obuku, Satnija se intenzivno obučavala, a tijekom obuke proveli smo i ocjenjivanje desetina i vodova. Sudionici vježbe bili su opremljeni sustavom MILES, a ocjenjivanje je provodio ocjenjivački tim Središta za borbenu obuku. Njegove će nam ocjene dati realan uvid u obučenost Satnije, što radimo dobro, što bi eventualno trebalo promijeniti ili poboljšati, tako da će nam rezultati ocjenjivanja poslužiti prilikom daljnjeg planiranja obuke.”

sustavu MILES, praćenjem svakog detalja na vježbi i njihovim prikupljanjem u SBO-u, osigurava se materijal dokumentiran u *paketu ponesi kući*. To je za zapovjednike stvaran pokazatelj jer iz tih materijala mogu proučiti svaku aktivnost vježbe, upoznati se s trenutnom obučenošću te kreirati buduće obučne planove. Vježba je na Slunju trajala dva tjedna, a pretihodile su joj višemjesečne pripreme

koje su započele u vojarni “Pukovnik Predrag Matanović” u Petrinji gdje je provedeno ocjenjivanje desetina. Nastavljene su na vojnom poligonu “Bralovac” na Crvenoj zemlji gdje su ocjenjivači bojne Tigrovi ocjenjivali Satniju u provođenju napadnih i obrambenih operacija, a svojevrsna priprema provedena je i na vježbi Jesen 16 u Simulacijskom središtu ZOD-a na kojoj se primarno ocje-

njavao Stožer Bojne, sekundarno zapovjednici satnija, a težište je bilo i na interakciji Stožera i satnija, tj. na razmjeni informacija o taktičkim situacijama na terenu. Svi sudionici vježbe Tigar 16 bili su izrazito motivirani, a njom je završila intenzivna obučna faza 1. mehanizirane satnije u ovoj godini. ■

Petra KOSTANJŠAK, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

VOJARNA "CROATIA"

"LJUDI SU TA RAZLIKA KOJA NAM JE U POBJEDNIČKOM DOMOVINSKOM RATU DONIJELA MIR I SLOBODU. NAŠA JE ZADAĆA DJELATNICIMA MINISTARSTVA I PRIPADNICIMA ORUŽANIH SNAGA STVARATI OPTIMALNE UVJETE ŽIVOTA I RADA DOSTOJNE ČOVJEKA," ISTAKNUO JE MINISTAR OBRANE DAMIR KRSTIČEVIĆ NAKON ŠTO JE ZAJEDNO S PREMIJEROM ANDREJOM PLENKOVIĆEM OBIŠAO VOJARNU "CROATIA"

ULAGANJE U OBRANU, U SIGURNOST, U BOLJE UVJETE ŽIVOTA I RADA VOJNIKA

Izaslanstvu Odbora za obranu Hrvatskog sabora prezentirano je stanje u OSRH

General-bojnik Mladen Fuzul, zapovjednik ZzP-a primio je u vojarni "Croatia" izaslanstvo Vlade s premijerom Plenkovićem te su se svi zajedno imali priliku osobno uvjeriti u nužnost poboljšanja uvjeta za ljude koji ondje svakodnevno rade i borave

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković obišao je 24. studenog vojarnu "Croatia" zajedno s potpredsjednikom Vlade RH i ministrom obrane Damirom Krstičevićem i suradnicima. U obilasku vojarnice bilo je i izaslanstvo Odbora za obranu Hrvatskog sabora koje je prethodno boravilo u radnom posjetu Ministarstvu obrane RH. U vojarni ih je primio general-bojnik Mladen Fuzul, zapovjednik Zapovjedništva za potporu, te su se svi zajedno imali priliku osobno uvjeriti u nužnost poboljšanja uvjeta za ljude koji ondje svakodnevno rade i borave.

Premijer Plenković u izjavi za medije rekao je kako je to bila prilika da se iz prve ruke stekne uvid u kvalitetu života vojnika i proble-

me koji se tiču prehrane, uredskog dijela i spavaonica, a koji već na prvi pogled zahtijevaju određena ulaganja. "Nadam se da ćemo u mandatu ove Vlade, na inicijativu ministra obrane i uz realne okvire koji će nam biti na raspolaganju u smislu proračunskih sredstava, postupno nastojati ovdje ulagati u infrastrukturu kako bi se poziv u OSRH za buduće vojnike, dočasnike i časnike učinio atraktivnijim, a uvjeti života za postojeće kvalitetnijim, kako i priliči članici NATO saveza," naglasio je premijer. Ministar obrane Damir Krstičević zahvalio je svima na dolasku te istaknuo da je Hrvatska vojska pobjednička vojska i uvijek je spremna izvršiti zadaće koje se pred nju postavljaju. "Ulaganje u obranu je

ulaganje i u sigurnost i u vlastiti prosperitet, a može pomoći i gospodarskom oporavku. Proračun je zadnjih 7,8 godina bio u padu. Ja se nadam da će ova Vlada poduzeti sve da se ti negativni trendovi, koji su vezani za obrambeni proračun, zaustave i da korak po korak krenemo u pozitivnu priču," izjavio je ministar Krstičević. Načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov istaknuo je kako su ljudi najvažniji. "Nadam se da će ovaj posjet pridonijeti tomu da svi skupa vidimo koliko je važno uložiti da se standard osoblja u OSRH popravi i da se riješe neka materijalna prava i pitanja," rekao je general Šundov. Ministar Krstičević održao je članovima Odbora prezentaciju o ključ-

nim aktivnostima i projektima Ministarstva, među kojima je istaknuto poboljšanje uvjeta života i rada, odnosno standarda ljudi u sustavu. Tom je prilikom opetovano naglasio da je fokus rada Ministarstva na čovjeku, vojniku, dočasniku i časniku, državnom službeniku i namješteniku. "Ljudi su ta razlika koja nam je u pobjedničkom Domovinskom ratu donijela mir i slobodu. Naša je zadaća djelatnicima Ministarstva i pripadnicima Oružanih snaga stvarati optimalne uvjete života i rada dostojne čovjeka," istaknuo je ministar na sastanku. Načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov održao je članovima Odbora prezentaciju o stanju u Oružanim snagama Republike Hrvatske. ■

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE

Na temelju članka 62. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 73/13, 75/15 i 50/16) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti

1. stožerni administrativni dočasnik, Vojno predstavništvo RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora i Europske unije u sastavu Stalnog predstavništva RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija

Obvezni uvjeti:

- ustrojbeni čin: časnički namjesnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 3232 ili ALCPT 80 %
- SSS
- završena napredna dočasnička izobrazba
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET.

Dopunski (poželjni) uvjeti:

- visoka dočasnička izobrazba
- znanje francuskog jezika.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: studeni 2017.

2. stožerni dočasnik za KIS, Vojno predstavništvo RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora i Europske unije u sastavu Stalnog predstavništva RH pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija

Obvezni uvjeti:

- ustrojbeni čin: stožerni narednik
- znanje engleskog jezika: STANAG 3232 ili ALCPT 80 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- SSS elektroničkog ili informatičkog smjera
- završena napredna dočasnička izobrazba.

Dopunski (poželjni) uvjeti:

- visoka dočasnička izobrazba
- znanje francuskog jezika
- CISCO akademija
- informatička izobrazba iz područja softvera.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: rujan 2017.

3. stožerni časnik za sposobnosti i planiranje, Nacionalno vojno predstavništvo RH pri Savezničkom zapovjedništvu za transformaciju, ACT, Norfolk, SAD

Obvezni uvjeti:

- ustrojbeni čin: pukovnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 3232 ili ALCPT 80 %
- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET.

Dopunski (poželjni) uvjeti:

- obnašanje zapovjednih i voditeljskih dužnosti na operativnoj i strategijskoj razini
- tečaj strategijskog planiranja
- završena međunarodna izobrazba strategijske razine.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: rujan 2017.

Osim propisanih uvjeta, kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

S kandidatima koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku s pitanjima vezanim uz dužnost.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske resurse, Sektor za upravljanje ljudskim resursima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 (četnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

VELIKA NARUDŽBA NJEMAČKIH KAMIONA

Njemački Rheinmetall objavio je 24. studenog da je neimenovani kupac naručio 110 njegovih logističkih vozila. Posao je ukupno vrijedan 134 milijuna eura i uključuje petogodišnji servis i logističku potporu. Vozila će biti isporučena između siječnja 2018. i veljače 2019. godine. Baziraju se na operativno dokazanom kamionu HX81, kojeg u uporabi širom svijeta ima oko 12 000. Kamioni su dizajnirani tako da budu iznimno robusni, s velikim teretnim kapacitetima te mobilni na cestama i teškim terenima. Predviđeno je da se mogu koristiti oko 20 godina i prijeći 300 000 km u intenzivnoj vojnoj uporabi. Zanimljivo je da su prilagodljivi mnogim klimatskim uvjetima i temperaturama zraka od -46 do +49 °C. Moguće ih je

bez velikih inženjerskih zahvata opremiti pasivnim i aktivnim sustavima zaštite. Obitelj HX podrazumijeva različite konfiguracije kotača, od 4 x 4 do 10 x 10, a vozila mogu uključivati teretne kamione, cisterne, vozila za izvlačenje, platforme za razne sustave, za polaganje mostova i krčenje cesta...

D. VLAHOVIĆ

Foto: Boeing

SUPET HORNET KANADSKI JE FAVORIT

Kanadska vlada objavila je u priopćenju krajem studenog da ozbiljno razmatra nabavu 18 lovaca F/A-18 E/F Super Hornet. Ta bi akvizicija trebala privremeno ojačati flotu ratnog zrakoplovstva koju čine CF-18 (kanadska inačica F/A-18 Hornet), dok se ne donese odluka o novom lovcu koja je nužna jer je sadašnja flota prosječno stara 30 godina, a broj aviona smanjen sa 138 na 77. Odluka o međunarobavi Super Horneta znači i hitne pregovore s Boeingom koji proizvodi te avione. Analitičari navode da je šokirala Lockheed Martin, čiji je F-35 Lightning II bio favorit da postane glavni kanadski lovac, jer je Kanada dio međunarodnog tima zemalja koje

razvijaju taj lovac pete generacije. Boeing bi tom odlukom mogao doći u povlašten položaj, a već zadnjih pet-šest godina iz Kanade stižu informacije o previsokoj cijeni nabave ukupno 65 aviona F-35. Inače, u priopćenju koje je izdao kao reakciju na namjeru kanadske vlade, Boeing je istaknuo da je samo u zadnjih pet godina u kanadsku zrakoplovnu industriju investirao šest milijardi dolara. "Super Hornet savršena je dopuna sadašnjoj i budućoj kanadskoj floti lovaca," istaknuli su iz Boeinga. Ostvari li se akvizicija, Kanada će nakon SAD-a i Australije biti treća zemlja sa Super Hornetom u svojim hangarima i na pistama.

D. VLAHOVIĆ

Foto: IDF

NAPREDAK IZRAELSKOG PROGRAMA PODMORNICA

Ured izraelskog premijera i Izraelske oružane snage potvrdili su 16. studenog da će Izrael nabaviti još tri nove njemačke podmornice koje će zamijeniti tri podmornice klase Dolphin isporučene tijekom devedesetih. Nakon isporuke spomenutih triju podmornica, Izrael je 2006. naručio dodatne dvije iz brodogradilišta Howaldtswerke-Deutsche Werft (HDW) u Kielu, a ukupno šestu tijekom 2011. godine. Podmornice iz druge skupine modificirana su inačica Dolphin. Druga podmornica nove serije dostavljena je Izraelu početkom ove godine, a dostava treće očekuje se tijekom 2019. Modifikacija

se očituje prije svega u novoj vrsti propulzije, sličnoj onoj ugrađenoj u njemačke podmornice Type 212. Okvirni rok isporuke novih triju podmornica ciljan je za više od jednog desetljeća. Ukupna je vrijednost akvizicije prvih dviju novijih podmornica iznosila oko 1,3 milijarde dolara, pri čemu njemačka vlada snosi troškove trećine vrijednosti plovila. Vrijednost nabave treće podmornice iznosi milijardu eura i financirat će je izraelska mornarica, ali ipak će dio od 135 milijuna eura podmiriti Njemačka koja je tu odluku donijela u lipnju 2011. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

OPERATIVNOST TREĆEG RAZARAČA KLASE KOLKATA

Ministarstvo obrane Indije potvrdilo je 21. studenog ulazak u operativnu uporabu trećeg višenamjenskog razarača male zamjetljivosti klase Kolkata (bivša klasa Bangalore), odnosno projektnog imena Project 15A. Razarač imena "Chennai" raspoređen je u Zapadno mornaričko zapovjedništvo s matičnom lukom u Mumbaiju i zadnje je plovilo u klasi. Njegova gradnja započela je polaganjem kobilice u veljači 2006., a porinut je u travnju 2010. godine. Projekt se temelji na izgrađenim razaračima klase Delhi.

Glavna brodograđevna obilježja očituju se u duljini preko svega od 163,95 m, širini 17,1 m te gazu 5,4 m. Postiže najveću brzinu od 32 čvora te standardni doplov od 4500 NM pri brzini od 18 čvorova. Temeljno naoružanje čine dva osmerostruka lansera za lansiranje nadzvučnih krstarećih projektila BrahMos te dalekometni projektili zemlja-zrak. Po jedan 24-struki sustav za okomito lansiranje tih projektila nalazit će se na krmenom i pramčanom dijelu razarača. Kao pomoćno naoružanje služit će četiri topa AK-630 kalibra 30 mm. Protupodmorničko naoružanje sastojat će se od dvostrukih lansera za torpede, u cijelosti indijskog dizajna, lansera protupodmorničkih raketa, kao i sonara HUMSA-NG.

Zanimljivost vezana uz "Chennai" jest da je brod stigao temeljnu operativnost i ušao u uporabu bez tegljenog sonara niske frekvencije ACTAS tvrtke Atlas Elektronik, iako se njegova ugradnja uskoro očekuje. Samo nekoliko dana poslije, 24. studenog u drugom dijelu Indije, u brodogradilištu Garden Reach Shipbuilders and Engineers (GRSE), porinuto je sedmo od ukupno osam desantnih plovila Mk IV tipa LCU. Ukupna vrijednost brodograđevnog ugovora iznosi 305 milijuna dolara, a potpisan je u rujnu 2011. Desantna plovila tipa LCU imaju standardnu istisninu 830 t, širine su 11 m te imaju projektni gaz 2,2 m. Prvi LCU u klasi dostavljen je indijskoj mornarici u rujnu ove godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Indian Navy

KOPNENA VOJSKA

Foto: US Army

(I. dio)

TEŠKI SNA

Snajperske puške mogu se svrstati u tri velike kategorije: lake (do kalibra 7,62 mm), srednje (do 12,7 mm) i teške (12,7 mm i veći). Teško je napraviti pravilnu podjelu, što se najbolje vidi na primjeru kalibra .300 Winchester Magnum (7,62 x 66 mm), koji bi zbog jakog punjenja više pripadao u srednje nego u lake. Teški snajperi imaju još nekoliko naziva koji svakako otežavaju pravilnu podjelu. Jedni ih nazivaju i taktičkim (*tactical*) zbog velikog dometa, drugi specijalnim (*Special Applications Sniper Rifle* – SASR), odnosno puškama protiv vojne opreme (*anti-material rifle* – AMR) jer im je primarna namjena djelovanje protiv zapovjednih, radarskih i komunikacij-

▲
Američki snajperist ispaljuje metak iz puške Barrett M107A1 koja je dostojna nasljednica M82A1 istog proizvođača

skih sustava, lako oklopljenih vozila, topničkih oružja, pa i zrakoplova na aerodromu i helikoptera na stajanci ili u zraku i dr., a ne po živim ciljevima.

PROTIV TENKOVA

U vrijeme Prvog i Drugog svjetskog rata teške snajperske puške nisu postojale. Njihova su preteča bile protutenkovske puške koje su mogle probiti u to vrijeme tanak oklop (20 do 30 mm) većine tenkova. U početku su korišteni kalibri 7,92 mm (7,92 x 94, 7,92 x 107), iznad 14,5 mm pa sve do 20 mm (20 x 105, 20 x 125, 20 x 138). Kako je oklop u Drugom svjetskom ratu postajao sve deblji, te su puške bile neučinkovite protiv mnogih

tenkova pa su zamjenjivane ručnim protuoklopnim bacačima. Nakon rata je SSSR, koji ih je ipak zadržao u uporabi, njima opremio Kinu i Sjevernu Koreju. Njihove vojske koristile su ih kao prve velikokalibarske snajperske puške PTRD-41 i PTRS-41 tijekom Korejskog rata 1950. – 1953. godine. U hladnoratovskoj utrci najrašireniji veliki kalibar bio je 12,7 mm koji su koristile teške strojnice Browning M2 i DŠK. Prva je bila u kalibru 12,7 x 99 mm, korištenom na zapadu i za snajperske puške. Istok je na to odgovorio kalibrom 12,7 x 108 mm koji su imale njegove teške strojnice DŠK i NSV. Balistički gledano, ta su dva kalibra gotovo izjednačena. Treba spomenuti

Ivan GALOVIĆ

OD TEŠKIH (VELIKOKALIBARSKIH) SNAJPERSKIH PUŠAKA TRAŽI SE IZNIMNA PRECIZNOST NA VELIKIM UDALJENOSTIMA. NIJE JEDNOSTAVNO ODREDITI KOJA JE NAJBOLJA JER SE PROIZVODE ZA ODREĐENE NAMJENE I UVJETE. PROIZVODNJA TE VRSTE ORUŽJA NAJRAŠIRENIJA JE U SJEDINJENIM DRŽAVAMA PA ZATO U PRVOM DIJELU TEKSTA PREDSTAVLJAMO NJIHOVE PUŠKE...

Foto: US Army

Prva moderna teška snajperska puška RAI 500 konstruirana je početkom osamdesetih godina, ali proizvedena je u samo 125 komada. Nedostatak je punjenje jednim metkom izravno u ležište što nije poželjno za suvremeno vojničko oružje. Korištena je tijekom američke vojne intervencije u Bejrutu, Grenadi, te poslije u Panami i Iraku. Duga je 1384 mm (cijev 813 mm), mase 10,4 kg, a jedini optički ciljnik za tu pušku bili su Leupoldovi. Vrlo jak trzaj uspješno je amortiziran plinskom kočnicom na ustima cijevi te sustavom teleskopskih amortizera na kundaku. Puška RAI 500 isticala se u to vrijeme velikom preciznošću od pola kutne minute na 1800 metara.

ŠVEDSKI POTICAJ

Ako postoji *rodonačelnik* teških snajperskih pušaka, onda je to Barrett M82, konstruktora i vlasnika tvrtke Ronnieja Barretta. Tvrtka nije imala značajnijih narudžbi sve do 1989., kad je švedska vojska naručila sto pušaka M82A1 (model proizveden 1986.). Godinu poslije američka vojska kupuje 125 pušaka i pokreće *lavinu* narudžbi pa se danas nalazi u naoružanju tridesetak zemalja. M82A1 bila je prihvatljivija vojsci od modela RAI 500, ponajprije zbog poluautomatskog načina rada i punjenja spremnikom s deset metaka. Pokazala se vrlo dobrom u Zaljevskom ratu 1990./1991. kad je prvi put korištena u *anti-material* zadacima. Označena je kao puška specijalne namjene s optičkim ciljnikom (*Special Applications Scoped Rifle – SASR*), protiv velikog broja različitih ciljeva, uz primjenu probojnog, zapaljivog i eksplozivnog streljiva. Puška Barrett M82A1 postala je nakon Zaljevskog rata praktički standardna teška (velikokalibarska) snajperska puška američke vojske. Nakon rata montirana joj je *Picatinny* šina, a kako bi se smanjio veliki trzaj, na usta cijevi postavljena je plinska kočnica u obliku vrha strijele koja ima dvije komore, okrenute pod kutom od 45 stupnjeva. Model M82A1 radi na načelu kratkog trzaja cijevi, što i nije idealno za oružje koje bi trebalo biti iznimno precizno na većim udaljenostima. Optički ciljnik s deseterostrukim povećanjem ne trza se zajedno s cijevi što znatno olakšava

JPERI

da je SSSR, dakle Istok, prvi napravio pancirno streljivo koje je Zapad uskoro također usvojio. SSSR-u nije odgovarao slabiji metak pa je usvojio kalibar 14,5 x 114 mm koji ima znatno veću kinetičku energiju i od 12,7 x 99 mm i od 12,7 x 108 mm. Međutim, kalibar 14,5 x 114 mm pokazao se učinkovitim za protuzrakoplovne strojnice i zajedno s kalibrom 12,7 x 108 služio je za razvoj nekih od najmoćnijih teških snajperskih pušaka.

PRVI PREDSTAVNIK

Kad je riječ o preciznosti streljiva 12,7 mm Browning, ono može oscilirati između 1 i 1,5 kutne minute (*Minute of Angle – MOA*) sve do

1500 m, odnosno, pogoci se smještaju u krugu od 400 i 600 mm. To odgovara veličini ljudskih prsa ili optičkim napravama na oklopnim vozilima. U zadnje se vrijeme teške snajperske puške koriste i u uništavanju mina i različitih eksplozivnih naprava koje se mogu naći na bojištu, od zrakoplovnih bombi ili topničkih neeksploziviranih granata, kasetnih bombi i improviziranih eksplozivnih naprava (*Improvised Explosive Device – IED*). Modeli teških snajpera, kao i snajperska oružja manjeg kalibra, mogu se svrstati u dvije inačice: modele s jednim metkom i/ili ručnim repetiranjem (*bolt action*) i poluautomatske modele.

PAUZA IZ TEKSASA

Poznati američki proizvođač, danas ugašen, bila je i tvrtka Pauza Specialties iz Baytowna, Teksas. Proizvodila je poluautomatsku pušku koja radi na načelu odvođenja barutnih plinova, a postoji u nekoliko inačica. Osnovna inačica Pauza P-50 ima masu 13,6 kg i cijev dugu 740 mm. Borbena inačica (*Combat version*) ima 130 mm kraću cijev i masu oko 10 kg. Kapacitet spremnika iznosi pet metaka i može se odvojiti od puške. Količina plinova koja se odvodi iz cijevi radi ostvarivanja poluautomatskog rada može se regulirati posebnim regulatorom smještenim iznad cijevi. Regulator ima tri položaja označena brojevima 1, 2 i 3. Otvor broj 1 je najmanji, što znači da u tom slučaju manje plinova ulazi u plinski cilindar i djeluje na nosač zatvarača. Od 1991. do 1997. godine izrađeno je samo 36 tih pušaka.

KOPNENA VOJSKA

ciljanje. Ukupna duljina puške iznosi 1450 mm, od čega samo na cijev otpada 737 mm, a masa iznosi 14,8 kg.

NEUSPJEŠAN BULL-PUP

Druga inačica M82A2 ima *bull-pup* konfiguraciju, proizvedena je 1987. godine, ali nije ostvarila veći uspjeh te je ubrzo *nestala* iz proizvodnje, a priča je slična i kod modela M90. Prekretnica je došla s modelom M95, modificiranom puškom M82, koja je preciznija, 30 cm kraća, 30 posto lakša, a jednako toliko i jeftinija.

Kod nje se ručica zatvarača zakrivljuje unatrag, a rukohvat s mehanizmom za okidanje pomiče se naprijed 25 cm, čime je produljen kundak. Duga je 1143 mm i mase 10,7 kg. Kapacitet spremnika iznosi pet metaka. Cijev je masivna, duga 737 mm, s desnim korakom uvijanja od 381 mm. S unutarne strane tvrdo kromirana čime je povećana preciznost i produljen vijek trajanja. S vanjske strane nalazi šest uzdužnih žljebova zbog bržeg hlađenja. Brzina zrna kalibra 12,7 x 99 mm iznosi 854 m/s.

CILJNIK IZ SWAROVSKOG

Na usta cijevi montirana je, kao i na M82, plinska kočnica s dvjema komorama (*vrh strijele*). Rukohvat od plastike je pištoljski, kao i kod puške M16. Kućište je čelično, izrađeno od dva dijela spojena dvama jakim poprečnim *štiftovima*, što osigurava brzo rasklapanje puške. Jedinstvenom metodom riješeno je bravljenje zatvarača. Vrlo je kratak i u kućištu dobro klizi na dvjema usporednim šinama, a njegova je ručica svijena prema dolje tako da nikad ne smeta korisniku. Mali zatvarač zabavljuje se preko triju masivnih bregova, postavljenih pod kutovima od 120 stupnjeva, što omogućuje repetiranje puške tek kad se ručica zatvarača podigne pod kutom od 60 stupnjeva i više. Unutar

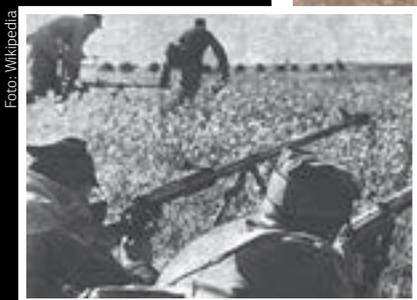

Foto: Wikipedia

▲
Poljski vojnici u operacijama 1944. godine koriste sovjetsku protutenkovsku pušku PTRD-41. Te su puške svojevrsna preteča teških snajpera

▶
Američki marinac gada iz M82A1. Tu je Barrettovu pušku lansirala Švedska koja je kupila određen broj i pokrenula nabave u više od 30 zemalja

▼
Model 99, jeftinija Barrettova inačica, postavila je 2001. svjetski rekord na udaljenosti od 1000 jarda (914 m), kad je grupa od pet metaka imala promjer od 104 mm

zatvarača nalazi se udarna igla koja je inercijskog tipa i ima dvije kratke opruge. Okidanje je također dobro riješeno jer je prilikom povlačenja potrebna vrlo mala sila.

U tvrtki Swarovski izrađen je specijalno za to oružje optički ciljnik 10 x 42. Preciznost je u granicama kutne minute. Kod modela M95 iznimno se pazilo na ergonomiju. Visina optičkog ciljnika malo je spuštена te stoga praktična i za strijelce nižeg rasta. Time je izbjegnuta montaža posebne obrazine, dok se skeletni kundak može iskoristiti kao oslonac za lijevu ruku, čime je osigurano i bolje naličjevanje kundaka u zgib ramena. Jedini su nedostatak barutni plinovi koji se s pomoću plinske kočnice preusmjeravaju unatrag pod kutom od 45 stupnjeva. Oni ne utječu znatnije na strijelca, ali imaju toliku snagu da

mogu pomaknuti i deku, a pogotovo lakše predmete: jednostavno ih *otpušu* s paljbenog položaja.

LAKŠA ALTERNATIVA

Daljnijim razvojem nastaje Model 99, jeftinija Barrettova inačica. Za nju se može reći da je jednometna inačica prijašnjeg modela M95, a već 2001. postavila je svjetski rekord na udaljenosti od 1000 jarda (914 m), kad je grupa od pet metaka imala promjer od impresivnih 104 mm. Na kućištu se nalazi integralna *Picatinny* šina, a ono je, razliku od čeličnog na modelima M82 i M95, izrađeno od aluminijskih slitina. Zatvarač ima petnaest bregova, dok onaj kod modela M95 ima svega tri.

Puška dolazi u dvama kalibrima: .416 Barrett i .50 BMG. U kalibru .416 Barrett dostupna je s cijevi duljine

Foto: USMC

Foto: Barrett

Ronnie Barrett: možda najslavniji svjetski konstruktor i proizvađač teških snajpera

813 mm, a u inačici .50 BMG s cijevima od 737 i 813 mm, što rezultira ukupnom duljinom od 1270 mm i masom od 10,4 kg, odnosno 1190 mm i 11,4 kg. Trzaj se reducira s pomoću plinske kočnice koja ima tri komore. Barrett je također dizajnirao i izradio prigušivač QDL (*Quick Deploy – QDL*) za model 99, koji se izravno postavlja preko plinske kočnice.

ZA XXI. STOLJEĆE

Barrett M107A1 poluautomatska je snajperska puška u kalibru .50 BMG. Svaka je komponenta iznova projektirana kako bi puška bila lakša i jača

od M82A1. U izradi dijelova korišteni su titanij, aluminij i čelik. Međutim, najveći poticaj u izradi M107A1 početkom XXI. st. nije bilo smanjenje mase, nego činjenica da može biti prigušena. Zatvarač i nosač posebno su dizajnirani za rad s prigušivačem koji se može lako postaviti preko plinske kočnice koja ima četiri komore i koja ublažava trzaj i do 70 %.

M107A1 ima lagano aluminijsko gornje kućište, teški čelični zatvarač i nožice od titanija i polimera. Kao i M82A1, hvaljena je zbog male mase, malog trzaja, velike pouzdanosti i točnosti, a ima ravan dizajn. Toplinski štitnik obrazine štiti lice strijelca od ekstremne vrućine ili hladnoće. Stražnji modularni rukohvat na kundaku lako se može iznova konfigurirati. Novodizajnirani monopod od titanija i polimera može se postaviti i umjesto nožica i ispod kundaka.

ISPOD KUTNE MINUTE

M107A1 ima 73,7 cm dugu i izvana uzdužno ožlijebljenu cijev, s kojom ukupna duljina iznosi 145 cm, a masa 13 kg. Dostupna je i inačica puške s kraćom cijevi od 50,8 cm, ukupne duljine 122 cm i mase 12,4 kg. Puška može vršiti preciznu i brzu paljbu na ciljeve do 2000 m, što je posebno važno tijekom vojnih operacija u urbanom području.

Foto: Barrett

Fotografija M95 u kovčegu pokazuje kako je riječ o iznimno kompaktnoj i praktičnoj puški

Puška ima mehaničke sklopive ciljnice koji se lako mogu montirati i skinuti. Kapacitet spremnika iznosi deset metaka, a na gornjem dijelu kućišta smještena je Picatinny šina duljine 45,7 cm.

Na donjem dijelu kućišta nalazi se novi sustav za ublažavanje trzaja koji je optimiziran za korištenje s Barrettovim QDL prigušivačem. Podesive nožice mogu se odvojiti uklanjanjem jednog štifta. Na M107 mogu se postaviti različiti optički ciljnici te u kombinaciji s dobrim streljivom ostvaruje preciznost ispod kutne minute.

PUŠKE IZ PHOENIXA

Među poznatije puške u kalibru 12,7 mm ubraja se i nekoliko modela iz proizvodnog programa tvrtke McMillan Firearms iz Phoenixa, Arizona. McMillan M87 je puška repetirka ukupne duljine 1350 mm. Sama cijev duga je 737 mm. Na ustima cijevi montirana je plinska kočnica. Kundak i usadnik izrađeni su od plastične mase ojačane staklenim vlaknima (fiberglass). Na pušku se obično montira optički ciljnik Leupold & Stevens s dvadeseterostrukim povećanjem i podesive sklopive nožice. Masa puške bez optičkog ciljnika iznosi 9,5 kg. Puška se može sklopiti na duljinu do 990 mm. Model M87R razlikuje se od M87 po tome što ima spremnik kapaciteta pet metaka. Model M88 po svojim je značajkama kopija M87 od koje se razlikuje dvodijelnim, anatomski bolje oblikovanim kundakom.

AMAC-1500

Iver Johnson AMAC-1500 u kalibru 12,7 x 99 mm nastala je na dizajnu teške snajperske puške RAP Model 500, koju je izvorno razvio tim tvrtke Research Armaments Prototypes. RAP Model 500 razvijen je tijekom 1981. i 1982. na zahtjev američke vojske koja je 1983. i kupila određenu količinu tog oružja. Ukupna duljina Modela 1500 iznosi 1308 mm, a masa 16,35 kg. Riječ je o repetirki s cilindričnim zatvaračem i klasičnim završljivanjem. Poput ostalih sličnih pušaka, ima plinsku kočnicu na cijevi i nožice radi preciznijeg gađanja. Proizvođač je tvrdio da je preciznost puške oko pola kutne minute, što znači da će na udaljenosti od 100 m pogoci biti unutar kruga promjera 1,46 cm.

KOPNENA VOJSKA

Foto: Serbu Firearms

Model Combo .50 prvi je put viđen za vrijeme Zaljevskog rata. Puška je kombinacija standardnog modela M87, odnosno M87R i modela M88. Kundak je anatomskog oblika s praktičnim rukohvatom. Kapacitet spremnika iznosi pet metaka. Na cijev je montirana nova, višestruko perforirana, plinska kočnica cilindričnog oblika što je vidljivo razlikuje od ostalih modela. M92 je *bull-pup* konfiguracije sa spremnikom od pet metaka, dok je puška M93 slična M87R (mase manje od deset kilograma, ukupne duljine 1350 mm) te opremljena sklopivim kundakom s kojim duljina iznosi 990 mm. Predviđeni su spremnici od pet i deset metaka. M96 potpuno je drukčijeg izgleda i koncepcije. Riječ je o poluautomatskoj puški koja se puni spremnikom od pet metaka. Sve te puške proizvode se u pod imenom Harris Gunworks.

SMANJEN TRZAJ

McMillan na svojoj najnovijoj inačici snajperske puške TAC-50 A1-R2 uvodi novi sustav hidrauličkog ublažavanja trzaja koji, prema podacima proizvođača, smanjuje trzaj za oko 90 posto. Iako je ukupna povratna energija otprilike jednaka, hidraulični klip osjetno smanjuje percepciju trzaja strijelca, smanjujući vršnu snagu i šireći trzaj tijekom šest milisekundi.

Srce novog sustava za ublažavanje trzaja na TAC-50 A1-R2 vlastiti je hidraulični klip koji se nalazi na sredini kundaka, povezujući stražnji dio kundaka i pištoljski rukohvat u cjelinu. Hidraulični klip stvara kod strijelca osjećaj dugog guranja umjesto oštrog udarca. Dodatno smanjenje trzaja osigurava i plinska kočnica, a rezultat svega je snajper prikladniji za rukovanje.

Uz novi sustav za ublažavanje trzaja R2, TAC-50 A1-R2 ima novi kundak od fiberglasa koji je veći od originalnog TAC-50, a samim tim točka ravnote-

BFG-50 i BFG-50A tvrtke Serbu Firearms. Prvi model podrazumjeva jednonetnu, a drugi poluautomatsku inačicu

TAC-50 A1-R2: McMillanova uspješnica s novim sustavom hidrauličkog ublažavanja trzaja (dolje) i njezina prethodnica, TAC50 A1 (sasvim dolje)

že za nožice pomaknuta je naprijed. TAC-50 A1-R2 uključuje na kundaku obrazinu tipa sedla. Odvojivi kundak pričvršćen je na pušku *štiftom* koji se brzo i jednostavno može izvaditi. Kundak ima manji pištoljski rukohvat kako bi odgovarao širem spektru oblika ruku strijelaca s rukavicama i bez njih. Kao i TAC-50, model TAC-50 A1-R2 ima također 737 mm dugu slobodno plivajuću cijev, navojnu plinsku kočnicu, odvojivi spremnik za pet metaka, podesivi okidač, a iznad provjerenog McMillanova zatvarača nalazi se *Picatinny* šina za montiranje različitih modela optike.

NAJKRAĆI BULL-PUP

Pušku Leader 50 A1 odlikuju mala masa i dimenzije, poluautomatsko načelo rada, kao i velik kapacitet spremnika, što je čini idealnom i za dalekometno gađanje i za djelovanje u urbanim sredinama. Leader 50 A1, prije nazivana Leader 50, premijerno

je prikazana 2011. godine. Međutim, izradila ju je tvrtka Sabre Defence koja je bankrotirala i komercijalizacija je morala pričekati. Sljedeće se godine puška pojavila pod nazivom MD-50 kao proizvod tvrtke Micor Defense iz Alabame. Međutim, uskoro je preimenovala u Gatekeeper 50, a od 2014. pod nazivom Leader 50 A1 proizvodi je tvrtka St. George Arms.

Zbog kompaktnosti iskorištena je *bull-pup* konfiguracija, a mala masa postignuta je primjenom aluminijevih slitina s cinkom i magnezijem. Zatvarač, nosač zatvarača i ležište cijevi izrađeni su od čelika, koji se, među ostalim, koristi i za kućišta raketnih motora na kruta goriva. Mehanizam radi na načelu posudbe plina, s prstenastim klipom koji se (kako i ime govori) nalazi oko cijevi. Asimetrija je time gotovo eliminirana i samim tim odskok, odnosno vraćanje na prvobitnu crtu gađanja, svedeni na minimum. Odskok se također smanjuje ravnom

Foto: McMillan

Foto: Serbu Firearms

konfiguracijom, slično kao kod jurišne puške M16.

SMETNJA ZA LJEVAKE

Nosač zatvarača i zatvarač relativno su lagani, a primijenjena je konstrukcija s trokutastim oblikom čela i trima čelnim ispuštima za bravljenje. Cijev je hladno kovana, tvrdo kromirana, duga 609 mm, kraća nego kod većine teških snajperskih pušaka. Plinska kočnica prizmatična je, s trima komorama i s posebnom pločom na stražnjoj strani koja treba zaštititi strijelca od mlaza povratnih plinova. Druga mjera kojom se pomaže gađanje, odnosno smanjuje trzaj, debela je gumena obloga oslonca za rame. Sve je to rezultiralo puškom duljine nevjerojatnih 1003 mm (manje u odnosu na neke jurišne puške), i masom od rekordno malih 8,4 kg. Podaci su impresivni s obzirom na to da je riječ o poluautomatskoj puški koja se puni spremnikom od deset metaka. Po tim je značajkama u rangu sa snajperskim puškama puno manjih kalibara, npr. 7,62 mm.

Nedostatak je izbacivanje čahura samo u desnu stranu, što smeta ljevacima. No, u izradi je i inačica za ljevake. Puška ima dvije *Picatinny* šine, jednu relativno dugu iznad kućišta koja služi za ugradnju optičkih ciljnika, a drugu ispod prednjeg ruko hvata za montažu podesivih nožica ili posebnog tipa jurišnog dvonošca. Puška Leader 50 A1 mogla bi biti i

zanimljiva alternativa snajperskim puškama kalibra 7,62 mm, a ono po čemu nije na razini repetirki u tom kalibru je preciznost. Smanjena je uglavnom zbog poluautomatskog režima rada u kojem dolazi do određenog poremećaja struje barutnih plinova zbog njihova otjecanja preko odvoda prema prstenastom klipu.

Model Leader 50 A1 iznimno je fleksibilan za tešku snajpersku pušku. Zahvaljujući kompaktnim dimenzijama i maloj masi za taj kalibar, idealno je oružje za vojnike koji često ulaze i izlaze iz vozila ili helikoptera.

MALA MASA I FIKSNA CIJEV

Puška Serbu BFG-50A koju proizvodi Serbu Firearms iz Tampe, Florida, relativno je lagana, kvalitetno izrađena i postiže veliku brzinu gađanja za kalibar 12,7 x 99 mm Browning. Prva je i osnovna značajka poluautomatski režim rada. Ima fiksnu cijev, za razliku od cijevi koja trza kao kod puške Barrett M82, čime se postiže mirniji rad i brže smirivanje oscilacija nakon opaljenja. Cijev je sa svojih 660 mm negdje između cijevi puške Barrett M82 (737 mm) i relativno kratkih cijevi koje postaju sve popularnije, a prisutna je i na jednomejnoj inačici Serbu BFG-50 (559 mm).

Kraćom cijevi osigurano je smanjenje mase i gabarita puške. Ukupna je duljina 1308 mm, a masa s praznim spremnikom iznosi samo 10,4 kg. Kod BFG-50A primijenjen je niz mjera za

Foto: St. George Arms

Model Leader 50 A1 iznimno je fleksibilan za tešku snajpersku pušku

smanjenje mase pa je stoga u rangu repetirki. Zbog male mase i fiksne cijevi posebna je pažnja posvećena smanjenju trzaja, za što je odgovorna plinska kočnica s četirima komorama. Kao drugi mehanizam za smanjenje trzaja služi integralni hidraulični amortizer smješten u osloncu za rame. Treba reći da su na BFG-50A u cijelosti izostavljeni klasični mehanički ciljnici, što je i razumljivo, s obzirom na udaljenosti s kojih se tom klasom pušaka djeluje. Koristi se danas uobičajena standardna *Picatinny* šina za montažu širokog spektra optičkih ciljnika, a nožice se također montiraju preko standardne šine. Treći oslonac, monopod u osloncu za rame, može se dobiti prema želji kupca. BFG-50A puni se spremnikom kapaciteta deset metaka što je u vrhu klase. ■

ARMALITE AR-50

Snajper AR-50 dizajnirala je tvrtka Armalite iz Illinois, kao cjenovno pristupačnu i vrlo preciznu dalekometnu pušku. Pogodan je za taktičku primjenu gdje samo jedan i precizan hitac sa snažnim 50BMG streljivom može biti ključan. AR-50 za smanjenje trzaja koristi svoju masu (15,5 kg), duljinu (1486 mm) i vrlo učinkovitu plinsku kočnicu. Ta jednomejna repetirka okretno-čepnog zatvarača ima kućište od aluminijske slitine. Slobodno plivajuća cijev (762 mm) debela je i čvrsta, a skeletni kundak ima obrzinu za podešavanje visine i zaštitnu gumu na kraju radi ublažavanja udaraca. Optički ciljnik instalira se na *Picatinny* šinu koja je pričvršćena iznad zatvarača. Dodatnu opremu čine nožice i stražnji monopod. Danas su u ponudi tri inačice te puške. Nadograđena inačica AR50-A1B ima poboljšano kretanje osmerokutnog zatvarača i bolju plinsku kočnicu, a dizajnirana je za gađanje na vrlo velikim udaljenostima standardnim streljivom 50 BMG. Inačica AR50-A1BNM koristi snajpersko streljivo dok je inačica AR50-A1B-416 u kalibru 416 Barrett.

Foto: Armalite

 RATNA MORNARICA

Foto: US Navy

RAT

Portugalska ratna mornarica nije aktivna samo na Sredozemlju, nego i na Atlantiku, portugalskom prirodnom morskom horizontu. U tom su oceanu i portugalski prekomorski teritoriji, otočja Madeira i Azori. Premda obalna crta portugalskog matičnog kopna iznosi tek 1800 km, isključivi gospodarski pojas na oceanu iznimno je velik i duboko zadire u slobodne prostore Atlan-

 Čamac s ukrajnim timom RM-a Portugala napušta fregatu NRP "Bartolomeu Dias". Fregata pripada klasi MEKO, a jedna je od dviju kupljenih od Nizozemske

tika, prije svega zbog dalekih otočja ili usamljenih otoka nad kojima vlada u Lisabonu ima jurisdikciju. Portugal je u prošlom desetljeću zahvatila ekonomska kriza koja je znatno utjecala i na stanje vojne flote te stvorila određene probleme u nabavi i modernizaciji planiranoj na početku ovog stoljeća. Trenutačno RM Portugala (*Marinha Portuguesa*) u svojem sastavu broji

oko 8500 pripadnika. Sastav je profesionaliziran od 2004. godine. U sastavu je mornarice i oko 2500 civila. Flotni sastav označuje se pokratom NRP (*Navio da República Portuguesa*). Glavna pomorska baza nalazi se u Lisabonu, u četvrti Alfeite na lijevoj obali Teja. Unutarnja ustrojstvena struktura mornarice nedavno je prilično sma-

Igor SPICIJARIĆ

PORTUGALSKA NA MORNARICA

RATNA MORNARICA VELIK JE PONOS PORTUGALA, JOŠ OD VREMENA KAD JE BILA MEĐU NAJJAČIMA U SVIJETU I KAD JE EUROPI DALA VJEŠTE POMORCE ZASLUŽNE ZA VELIKA GEOGRAFSKA OTKRIĆA. I DANAS JE NJEZINA ULOGA IZNIMNO BITNA ZA TU ZEMLJU...

od 3200 tona pune istisnine, duljine 115,9 i širine 14,2 metra. Odlikuju se CODOG (*Combined Diesel or Gas*) propulzijskom konfiguracijom, s dvama dizelskim MTU-12V motorima i dvjema plinskim turbinama GE LM2500. Ovisno o uključenoj propulzijskoj kombinaciji, fregate mogu ploviti u rasponu brzina od 20 do 32 čvora. Posada broji 169 članova, od kojih 19 pripada zrakoplovno-tehničkom osoblju kad je na brod ukrcan helikopter AgustaWestland Super Lynx. Plan modernizacije fregata na polovini radnog vijeka predviđao je i ugradnju vertikalnog lansirnog sustava (VLS) za projekte ESSM (*Evolved Sea Sparrow Missile*). Međutim, plan je odgođen za 2020. godinu, a fregate su potom otpremljene na veliki remont u u Alfeite.

SEWACO KONFIGURACIJA

Borbeni sustav fregata fokusiran je oko SEWACO konfiguracije (*SEnsor, Weapon And COmmand*) nekadašnje nizozemske tvrtke Signaal. Integriran je u TACOS (*Tactical COmmand System*) zajedno s opremom i uređajima za elektroničko ratovanje. Pomoćni brodski sustavi, sustavi za sigurnost i propulziju *pokriveni* su centraliziranim sustavom upravljanja i nadzora NAUTOS (*Naval AUTOMation System*). Glavni senzori instalirani su u Nizozemskoj. Klasa je opremljena radarom za kontrolu zračnog prostora DA08, radarom za nadzor zračne i površinske situacije tipa

njena. Nalazi se pod zapovjedništvom Glavnog stožera (CEMA) koji također predstavlja i Administraciju nacionalnog pomorstva (AMN).

NOSITELJI MOĆI

Najveće i najmoćnije površinske borbene jedinice čini pet višenamjenskih fregata iz dviju različitih klasa. Tri fregate tipa MEKO 200 klase Vasco

da Gama ("Vasco da Gama", "Álvares Cabral" i "Corte-Real") izgrađene su u Blohm+Vossov brodogradilištu u Kielu i isporučene su Portugalu 1991. i 1992. godine. Nabava je realizirana i zahvaljujući doprinosima NATO-a i Njemačke kojima je bilo pokriveno otprilike 60 % iznosa. Osim toga, američka je vlada sufinancirala isporuku raketnih sustava. Riječ je o fregatama

RATNA MORNARICA

Foto: Marinha Portuguesa

MW08, dvama radarima za upravljanje paljbom STIR 180, kao i trupno ugrađenim sonarom SQS-510 kanadske proizvodnje. Oružni sustav uključuje pramčani top CADAM 100/55 mm (Francuska) te okretni 8-čelijski PZO sustav s raketnim projektilima RIM-7 NATO Sea Sparrow instaliran na krmenom dijelu nadgrađa odmah iza dvostrukog dimnjaka. Tu su i dva četverostruka lansera za protubrodске krstareće raketne projektile (ASCM) tipa Harpoon RGM-84D instalirana po sredini nadgrađa.

Šestocijevni CIWS (*Close-In Weapon System*) za blisku obranu od raketnih projektila tipa Vulcan Phalanx kalibra 20/76 mm smješten je iznad brodske helikopterskog hangara. U popis ulaze i dva trocijevna torpedna uređaja tipa Mk 46 za lake protupodmorničke torpede kalibra 326 mm te dvije teške strojnice kalibra 12,7 mm.

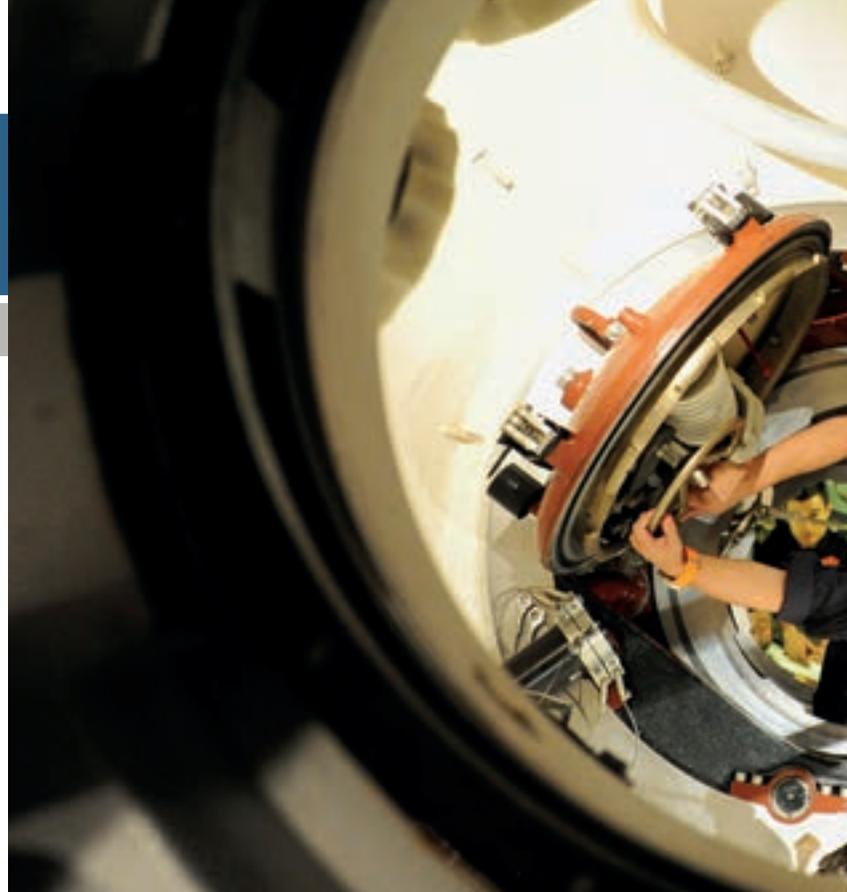
Krmena sletna platforma dimenzionirana je za prihvat dvaju helikoptera srednje veličine s broskim hangarom s dvostrukim vratima.

NABAVA OD NIZOZEMSKJE

Preostale dvije fregate također pripadaju njemačkom tipu MEKO. Riječ je o plovilima "Bartolomeu Dias" i "Francisco de Almeida" koja se po značajkama ne razlikuju previše od klase Vasco da Gama. U sastavu nizozemske mornarice bile su od 1994., a potom prodane i uvrštene u operativnu uporabu RM-a Portugala 2009./2010. godine, nakon remonta i modernizacije dijela opreme. One su nekadašnje nizozemske fregate klase "M", poznate i kao klasa Karel Doorman. Njihova puna istisnina iznosi 3320 tona, duljina 122,3, a širina 14,4 m. Ukrcavaju 160 člano-

NRP "Vasco da Gama", još jedna od MEKO fregata, izgrađena je u Njemačkoj i isporučena Portugalu početkom devedesetih. Za sve je fregate planirana modernizacija

Plovidba Atlantikom, pa i njegovim sjeverozapadnim dijelom, prirodna je za portugalske podmornice. Fotografija prikazuje SKS "Tridente" u američkoj bazi "New London" u Grotonu, Connecticut

va posade. Propulzijsko postrojenje (s niskom razinom buke), instalirano je u CODOG konfiguraciji i sastoji se od dviju plinskih turbina tipa Rolls-Royce Spey SMIA/C kojima se postiže najveća brzina od 29 čvorova, a dva dizelska motora Stork Wärtsilä omogućuju brzinu krstarenja od 20 čvorova. Sustav zapovijedanja i nadzora je SEWACO VIIIB, na koji su integrirani trodimenzionalni radar za nadzor zraka i površine tipa SMART-S, radar za otkrivanje zračnih ciljeva LW-08, radar za otkrivanje površinskih ciljeva Thales Scout, radar STIR-180 za nadzor paljbe i trupni sonar tipa PHS-36. Oružni sustav uključuje pramčani top OTO Melara 76/62 mm Compaq, vertikalni lansirni sustav (VLS), ugrađen bez perforacije glavne palube, sastavljen od 16 lansirnih čelija za raketni

PZO sustav Sea Sparrow ugrađenih na lijevom boku brodske helikopterskog hangara. Brodovi imaju i dva četverostruka lansera za ASCM projektile tipa Harpoon instalirane odmah iza dimnjaka te sedmocijevni CIWS sustav tipa Goalkeeper kalibra 30/70 mm instalirana na desnom boku helikopterskog hangara. Osim toga, tu su i dva trocijevna torpedna uređaja tipa Mk 46 za lake protupodmorničke torpede kalibra 326 mm te do četiri teške strojnice Browning kalibra 12,7 mm.

NAJNAPREDNIJI DIO

Premda s tek dvjema podmornicama, podvodna je komponenta RM-a Portugala njegov najnapredniji dio – i operativno i tehnološki. Službeni Lisabon prihvatio je 2005. prijedlog njemačkog brodogradilišta HDW da

Foto: US Navy

Članovi posade portugalske podmornice SKS "Tridente" spuštaju se u svoje plovilo na NATO-ovoj vježbi Bold Monarch 2011

Foto: US Navy

povoljno kupi moderne podmornice tipa U-214, tj. njihovu najnoviju naprednu inačicu opremljenu AIP (*Air Independent Propulsion*) modulom. Podmornice su isporučene RM-u Portugala tijekom lipnja i prosinca 2010. godine te su dobile imena "Tridente" i "Arpão". Odlikuju se s 1842 t površinske, odnosno 2020 t podvodne istisnine. Duge su 67,9 m i promjera 6,6 m. Promjer čvrstog trupa iznosi 6,3 m. Propulzijski sustav sastoji se od zračno-neovisnog modula utemeljenog na gorivnim čelijama tvrtke Siemens, dvaju dizelskih MTU 16V motora te električnog motora Siemens Permasyn. Takav sustav omogućuje postizanje podvodne brzine koja premašuje 20 čvorova te 11 čvorova u površinskoj plovidbi. Podmornice mogu neprekidno ostati u morskim

dubinama do tri tjedna bez korištenja šnorkela. Posada brodi 33 člana. Prema potrebi mogu primiti dodatno osoblje ili do deset pripadnika mornaričkih specijalnih snaga.

DO 400 METARA?

Najveća autonomija deklarirana je na 60 dana. Operativna dubina zarona prema brodogradilišnim podacima iznosi 300 metara, no trup je izgrađen od visokokvalitetnog čelika pa je vjerojatno da ta dubina iznosi čak 400 m. Borbeni sustav temelji se na Atlas Elektronikovu sustavu ISUS-90 (*Integrated Sensor Underwater System*). Integriran je s kompleksom sonara Atlas DBQS-40 koji se sastoji od nekoliko različitih aktivnih i pasivnih senzora srednje i niske frekvencije, namijenjenih za operacije istraživanja, otkrivanja, lociranja te ak-

Pripadnici ukrajnog tima RM-a Portugala provjeravaju brodsku dokumentaciju na vježbi ukrcaja i pretresa broda

Foto: US Navy

NRP "Figueira da Foz" drugi je brod iz domaće klase oceanskih ophodnih brodova kojih je izvorno trebalo biti osam, ali ambicije su, barem zasad, smanjene

Foto: Marinha Portuguesa

tivne sonarne opreme visokih frekvencija za otkrivanje mina i torpeda u putanjama približavanja podmornici. Oprema za elektroničko ratovanje (ECMESM) uključuje Thalesov paket DR-2000U kao i sustave za lansiranje akustičnih torpednih mamaca. Portugalske podmornice opremljene su talijanskim teškim torpedima Black Shark kalibra 533 mm. Od osam lansiranih torpednih cijevi, pola ih je sposobno za podvodno lansiranje američkih ASCM projektila UGM-84 Sub Harpoon Block II. Prema dostupnim izvorima, na podmornicu "Tridente" naknadno je ugrađena moderna komunikacijska oprema, uključujući i satelitski sustav Indra.

OPHODNI BRODOVI

Poznat kao NPO-2000 (*Navios Patrulha Oceânicos*), program nabave oceanskih ophodnih brodova (OPV) domaće klase Viana do Castelo u početku je predviđao izgradnju osam, a 2012. reduciran je na četiri broda.

Foto: US Navy

Agusta Westland Super Lynx Mk.95

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

Zrakoplovni dio RM-a Portugala ustrojen je još 1917, a danas je grupiran u Mornaričkoj helikopterskoj eskadrili (EHM). Smještena je u zrakoplovnoj bazi 6 (Base Aérea N06) u Montiju kod Lisabona. EHM raspolaže s pet helikoptera tipa Agusta Westland Super Lynx Mk.95 (kategorija do pet tona) opremljenih sonarom i naoružanih dvama lakim protupodmorničkim torpedima i strojnicom Browning FN M3M kalibra 12,7 mm. Temeljna je zadaća EHM-e pružanje potpore fregatama, a ostale zadaće vezane uz morsko, odnosno obalno područje Portugala vrši ratno zrakoplovstvo.

➔ RATNA MORNARICA

Brodogradilište ENVC (*Estaleiros Navais de Viana Castelo*) isporučilo je u studenom 2013. drugi brod iz klase NRP, imena "Figueira da Foz". Međutim, isporuke su nakon toga prekinute, ne samo zbog smanjenja obrambenog proračuna i kašnjenja gradnje, nego i zbog problema nastalih tijekom privatizacije brodogradilišta ENVC. Ipak, najavljena je izgradnja i isporuka mornarici još dvaju OPV-a te klase. Ugovori za gradnju dodijeljeni su multinacionalnoj grupaciji Martifer koja će ih graditi u vlastitom brodogradilištu osnovanom 2013. kad je preuzela ENVC.

Uz posadu od samo 38 članova, zahvaljujući visokom stupnju automatizacije, klasa se odlikuje punom istisninom od 1850 t i dimenzijama 83,1 m x 12,95 m. Najveća brzina koju plovila razvijaju iznosi 21 čvor. Instalirani pomorski i oružni sustavi uključuju pramčani top OTO Melara MARLIN kalibra 30 mm, sustav za nadzor paljbe Sagem/Vigy, dvije teške strojnice kalibra 12,7 mm i dva radara za navigaciju i nadzor površine tipa Hughes Manta 2000. Iznad radnog područja na krmi broda nalazi se sletna helikopterska paluba, bez broskog hangara, koja može prihvatiti helikopter tipa Super Lynx. Dva gumenjaka s čvrstim dnom (*Rigid-Hulled Inflatable Boat – RHIB*) smještene su postrance na obama bokovima u blizini dimnjaka.

Više od 40 godina stare korvete klasa Baptista de Andrade i João Coutinho već su trebale biti zamijenjene. Bilo ih je deset, a njihov je status različit, uključujući otpis i pričuvu. Po nekim podacima sve su *umirovljene*, ali na web-stranici mornarice navedeno ih je pet. Planirano je da se djelomična zamjena riješi narudžbom i izgradnjom trećeg para OPV-a. Prema najavama, to će biti plovne jedinice od 1380 t pune istisnine i dimenzija 85 m x 10,3 m.

KONCEPT STANFLEX

Tijekom svibnja i kolovoza 2015. u Lisabon su iz Danske dotegljena četiri obalna ophodna broda koja su prelasom pod portugalsku zastavu klasificirana kao klasa Tejo. Jedan je iz klase Portugalcima prodan za pričuvne dijelove. Dobili su imena PNR "Tejo", "Douro", "Mondego" i "Guadiana". Riječ je o nedavno povučenim danskim brodovima (prodanim i Litvi) klase Flyvefisken serije II, tipa Standard Flex 300,

Foto: Marmha Portuguesa

➤ **NRP "Sagres", brigantin s trima jarbolima, ne služi samo za obuku kadeta, nego i simbolizira slavnu tradiciju Portugalske ratne mornarice**

građenim sredinom devedesetih na temelju danskog koncepta STANFLEX. Prema tom konceptu, moguće je modularno redizajnirati plovnu platformu u skladu sa zahtjevima zadaće. Klasa Tejo isporučena je Portugalu bez naoružanja, elektroničke opreme i namjenski izmjenjivih modula. Trupovi su izgrađeni od ojačanog (armiranog) plastičnog materijala, s istisninom od 525 tona i dimenzijama 54 m x 9 m. Ulazak svih brodova u uporabu planira

se do sredine 2017. i na remontu su u Alfeiteu. Uz rekonstrukciju trupa, obavlja se i remont propulzijskog CODAG sustava konfiguriranog od dvaju dizelskih MTU 16V motora i plinske turbine LM-500. Na sva četiri broda bit će instalirani uređaji, oprema i sustavi domaće proizvodnje. Još nisu poznati svi detalji u vezi sa zapovjedno-borbenim sustavom. Klasa Tejo zamijenit će preostale tri starije plovne jedinice obalnih ophodnih bro-

➤ **NRP "Sines" nastaviti će klasu OPV-a. Očekuje se da će se mornarici priključiti 2018. godine, a sad je još u izgradnji u brodogradilištu West Sea**

Foto: West Sea

Foto: US Navy

Nekadašnji danski HDMS "Viben" jedan je od pet (četiri plus jedan za dijelove) obalnih ophodnih brodova klase Flyvefisken serije II koji je prodan Portugalu i čeka ulazak u operativnu uporabu

Foto: US Navy

Logistički brod NRP "Berrio" već je vremešan, izgrađen tijekom šezdesetih, pa se intenzivno razmišlja o njegovoj zamjeni

dova klase Cacine. Ti su brodovi od 310 t istisnine uglavnom korišteni za nadzor ribolovnih aktivnosti, ali na spomenutim zadaćama sve više ih zamjenjuju moderniji brzi ophodni brodovi čija istisnina ne prelazi 100 t. Među njima su i četiri laka ophodna broda klase Centauro ("Centauro", "Orion", "Pegaso" i "Sagitaro"), uvedena u uporabu 2000./2001. godine. Na takvim ophodnim zadaćama koriste se i pet plovnih jedinica klase Argos građenih sredinom devedesetih.

GLAVNI LOGISTIČKI BRODOVI

Trenutačno je najvažnija pomoćna plovna jedinica RM-a Portugala opskrbeno-logistički NRP "Berrio", izgrađen krajem šezdesetih, nekadašnji brod iz sastava britanske Pomoćne flote, remontiran pa otkupljen 1993. godine. Uglavnom služi za pružanje potpore fregatama, ima punu istisninu 11 500 t, duljinu 140,6 m i širinu 19,2 m. Osim starosti, otežavajuća je okolnost to što najveća brzina iznosi

16 čvorova pa je zamjena jedan od prioriteta. Brod raspolaže dvjema jarbolnim RAS stanicama (na svakom boku po jedna) za prebacivanje goriva i ostalog tereta u plovidbi, a ima i helikoptersku platformu na krmi. U spremnike i tovarni prostor može ukrcati do 6000 t korisnog tereta. Osim toga, djelomično je prilagođen za ukrcaj ograničenog broja vojnika i manji mornarički stožer. Određena razina važnosti svakako pripada i Hidrografskim snagama, koje djeluju uglavnom koordinirano s nacionalnim Hidrografskim institutom (pod izravnom jurisdikcijom CEMA-e). Hidrografska flotila raspolaže četirima brodovima. NRP "Dom Carlos I" i NRP "Almirante Gago Coutinho" imaju po 2285 t istisnine i dimenzije 68,3 m x 13,1 m. Brodovi su 1996. i 1999. godine otkupljeni od američke mornarice, a potom preuređeni u lokalnim brodogradilištima da bi se mogli koristiti u oceanografske svrhe. Građeni su ranih osamdesetih i pripa-

dali su klasi Stalwart, izvorno namijenjenoj za osluškivanje i otkrivanje kretanja sovjetskih podmornica. Raspolažu vrlo tihom dizelsko-električnom propulzijom te dobro opremljenim laboratorijem za znanstvene oceanske misije. Drugi par čine dva obalna hidrografska broda, NRP "Andromeda" i NRP "Auriga", od po 247 t istisnine, koji su svojedobno trebali raspolagati sposobnostima minsko-protuminskog ratovanja. Među pomoćnim brodovima u uporabi je još i stari oceanski tegljač (remorker) NRP "Schultz Xavier" od 900 t za koji se sve češće čuju vijesti o umirovljenju.

PONOSNI JEDRENJACI

Svakako treba spomenuti i Školski plovni sastav (*Agropamento de Navios da Escola Naval*) koji čine dva velika jedrenjaka. NRP "Sagres" je brik-škuner (brigantin) s trima jarbolima i istisninom malo većom od 1890 t, dug 89,5, širok 12 m, s površinom jedrilja od 1975 m². Izgrađen je u Njemačkoj u drugoj polovini tridesetih godina, krajem Drugog svjetskog rata zarobile su ga američke snage, potom je prodan Brazilu, a 1962. kupio ga je Portugal. Školski jedrenjak temeljito je renoviran i moderniziran početkom devedesetih. Uz posadu od 103 člana, u svoje kabine i prostore može primiti na obuku do 66 kadeta. Druga školska jedinica je UAM (*Unidad Auxiliaria de Marinha*) "Creoula", škuna s četirima jarbolima, istisninom od 1300 tona, duga 67,4 m i široka 9,9 m. Porinuta još 1937. i nekad u civilnoj uporabi, kupljena je te remontirana i modernizirana 1987. godine. Služi za obuku iz područja pomoračkih vještina i navigacije za oko pedeset kadeta Escole Naval (također izravno pod zapovjedništvom CEMA-e). Iako je tijekom stoljeća ta škola nekoliko puta mijenjala ime – Portugal ponosno ističe njezinu tradiciju koja izvorište ima u znamenitoj školi Escuela de Sagres utemeljenoj 1559. godine. ■

Foto: US Navy

Portugalski marinac na prošlogodišnjoj velikoj NATO-ovoj vježbi Trident Juncture 15 zauzima položaj na plaži Praia da Raposa

MORNARIČKO PJEŠAŠTVO

Ustrojavanje Mornaričkog pješastva (*Corpo de Fuzileiros*) datira još iz 1525. godine. Današnje se nastavlja na tradiciju iz 1621. kad je ustrojena prva amfibijski osposobljena komponenta portugalskih snaga, koja označuje najstariju službenu i trajnu vojnu silu u Portugalu. Pod Zapovjedništvom Mornaričkog pješastva, koje je smješteno u pomorskoj bazi Alfeite, nalazi se 2500 marinaca. Vezano uz opremanje, prioritet Mornaričkog pješastva je nabava barem jednog LPD broda.

HRVATSKI VOJNIK I HRVATSKI POKOJESNI MUZEJ

ZASTAVE I ZASTAV PRVOG SVJETSKOG

U zbirci su brojnije zastupljene pukovnijske zastave redovite carske i kraljevske vojske negoli pukovnijske zastave ugarsko-hrvatskog domobranstva

U Zbirci zastava i zastavnih vrpce nalazi se nekoliko zastava tematski vezanih uz Prvi svjetski rat. Te zastave, s obzirom na temeljnu zadaću - društvenu komunikaciju, i u skladu s tim na način korištenja i njihove tipološke značajke, spadaju u skupinu vojnih zastava, odnosno u skupinu državnih i pomorskih zastava. Spomenutu skupinu zastava s obzirom na povijesnu problematiku možemo okarakterizirati državnim zastavama zemalja sudionica rata iz obaju tabora (Centralnih sila i Antante). To su zastave: Austro-Ugarske Monarhije, vladarske kuće Habsburg, Kraljevine Italije i SAD-a.

Posljednje promjene u izgledu austrijskih vojnih zastava - pukovnijskih i bataljunskih, bile su povezane s promjenama koje su uslijedile nakon sklapanja Austro-ugarske nagodbe (1867.). Tako su pukovnijske i bataljunske zastave redovite carske i kraljevske vojske kao i zastave domobrantskih pukovnija dočekale ne samo početak, nego i kraj rata bez ključnih promjena u njihovoj simbolici i tipologiji. Osim što su pod tim zastavama vojnici odlazili na bojišnicu, te su zastave bile sastavni dio ceremonijala u vojarnama prilikom polaganja prisega, dodjele odlikovanja i dr., što nam dokumentiraju stranice *Ilustrovanog lista*

Austrijska ratna pomorska zastava (Heck - Flagge)

- poslije 1896.
- HPM/PMH - 35301

U Pomorskom arsenalu u Puli djelovala je radionica za izradu zastava u kojoj su, kao i u radionici jedara i mornaričkoj radionici odjeće, radile žene (1910. bilo je zaposleno 445 žena).

i originalne fotografije. Neke od tih ovjekovječenih zastava postale su dijelom muzejskog fundusa 1919., poput pukovnijske zastave 53. zagrebačke pješačke pukovnije. Uz to, u inventarnom zapisu stoji napomena "barjak je nepropisno renoviran za vrijeme svjetskog rata, u kojem je jako trpio" koja

potvrđuje činjenicu da su se iste pukovnijske i bataljunske zastave koristile više desetljeća. Nove su bile samo zastavne vrpce koje su se prigodno izrađivale i bile namjenski vezane za pojedine pukovnijske (trjeđe bataljunske) ceremonijale. Svojim su izvedbama vrpce pružale mogućnost isticanja hrvatskih boja,

Tekst i foto: Hrvatski povijesni muzej

NE VRPCE G RATA

Zastava nadvojvode i nadvojvotkinje M 1894 (Standarte) / *Standarta für Erzherzog und Erzherzoginnen*

- Beč (?), poslije 1894.
- HPM - 79959

Njezino je porijeklo najvjerojatnije povezano s posjetom prijestolonasljedničkog para Bosni i Hercegovini 1914.

pa je tako na koplju pukovnijske zastave 16. pješačke pukovnije (HPM/PMH-2147) bila privezana vrpca koja je kombinacija crno-žutih monarhijskih boja i hrvatske trobojnice.

U zbirci su brojnije zastupljene pukovnijske zastave redovite carske i kraljevske vojske negoli pukovnijske zastave ugarsko-hrvatskog domobranstva. Detaljan opis ceremonijala prigodom povratka s ratišta slavne zastave 25. zagrebačke

domobranske pješačke pukovnije (nakon gotovo dvogodišnjeg izbivanja) donosi *Ilustrovani list* (br. 18 od 29. travnja 1916.) u članku "Povratak zastave 25. domobranske pukovnije u Zagrebu". U članku piše: "...okićenu zastavu pronio je Zagrebom pričuvni časnik Luka Dragić".

(Autorica teksta i kataloških jedinica: mr. sc. Jelena Borošak Marijanović, muzejska savjetnica)

Zastava Austro-ugarske pješačke pukovnije Beč, 1859. - 1916.

- Zastavu predala Muzeju 96. karlovačka pješačka pukovnika 1919.
- HPM/PMH - 2148

Primjerak zastave pod kojom su pripadnici hrvatskih zemalja novčani u okviru XIII., XIV. i XV. zbornog okružja jedinstvene austro-ugarske vojske tijekom Prvog svjetskog rata i odlazili na bojišnice.

Tekstovi i fotografije preuzeti su iz kataloga *Dadoh zlato za željezo* Hrvatskog povijesnog muzeja

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

U Zagrebu je prošli tjedan u Muzeju Mimara održano "predstavljanje narativa "Zatiranje povijesti i sjećanja", na kojem je bilo govora o stradanju spomenika i uništavanju kulturnog naslijeđa, te o potrebi većeg korištenja gradiva iz "haškoga arhiva". Izvještaj o tome podsjetio me na jedan govor na skupu koji je u prvoj polovini 2013. održan na Petrovoj gori, u kojem je hrvatska vlast potpuno nekritički optužena kao isključivi krivac za "devastaciju" spomenika na tom području, ali i na jedan dokument "RSK" iz

spomenik autora V. Bakića na Velikom Petrovcu, obuhvaća površinu od oko 100 kilometara četvornih (!!!). U novije doba, 4. ožujka 1991., s mitinga Srba na Petrovoj gori poslane su poruke koje su nagovijestile velikosrpsku agresiju na Republiku Hrvatsku. Nakon završetka Domovinskog rata Hrvatska je, kako je već spomenuto u uvodu, s istog mjesta optužena za uništavanje i negrigu za obnovu spomenika na Petrovoj gori i okolnog spomen-područja, podignutog u čast antifašističkoj borbi.

u operaciji "Labrador", a dio je srušen/ukraden zbog materijalne koristi pojedinaca. Ove zadnje uglavnom nije zanimala ni ideologija ni politika, nego samo vrijednost materijala od kojeg je izgrađen spomenik, dakle njihov motiv bio je koristoljublje. Upravo je i za "devastaciju" spomenika na Velikom Petrovcu na Petrovoj gori dobrim dijelom "zaslužan" spomenuti motiv, jer je taj spomenik obložen iznimno skupim rostfrajnim panelima i mramornim pločama. No, bez obzira na motiv rušenja (svaki je za osudu), protivim se

(tu prije svega mislim na spomen-obilježja podignuta u slavu totalitarnih ideologija te na skulpture koje bi zbog njihova sadržaja, odnosno osoba koje prikazuju, bilo neprilično držati ili obnavljati na mjestima gdje su nekad stajali). Razne spomen-ploče i manji spomenici mogu se, uz prigodan opis okolnosti u kojima su nastali i događaja o kojima govore, pohraniti u muzeje i slične ustanove, a za spomenike većih dimenzija, za koje bi struka (povjesničari, povjesničari umjetnosti, urbanisti i drugi) utvrdila da postoje

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

PRILOG ZA RASPRAVU SPOMEN-PODRUČJA

1994., posvećen dotadašnjem odnosu okupacijskih vlasti "RSK" prema Spomen-području Petrova gora. Petrova gora mitsko je mjesto hrvatske povijesti. Prema predaji tamo je krajem XI. stoljeća poginuo posljednji kralj hrvatske narodne dinastije. U Drugom svjetskom ratu na tom je području djelovala partizanska bolnica, pa je Petrova gora postala važno mjesto sjećanja na antifašističku borbu u Hrvatskoj; spomen-područje sa 78 spomeničkih lokaliteta, među kojima su najznačajniji partizanska bolnica u šumskom predjelu Pišin gaj i središnji

Istina je, u 1990-im u Hrvatskoj su srušeni mnogi spomenici "koji simboliziraju povijesne događaje i osobe iz NOB-a", odnosno spomenici podignuti pripadnicima partizanskog pokreta i komunističke partije iz Drugog svjetskog rata (prema procjenama Saveza antifašističkih boraca takvih spomenika u Hrvatskoj bilo je oko 6000). Najveći dio srušili su oni koji se nisu slagali s porukama i političkim sustavom koji su simbolizirali takvi spomenici, odnosno s podacima na njima. Neke su srušili operativci Uprave bezbednosti JNA (kolokvijalno poznati kao pripadnici KOS-a) u Hrvatskoj

takvom postupanju prema spomenicima, jer postoje i drugi načini za pokazivanje neslaganja s onim što neki spomenik simbolizira ili s mogućim netočnim podacima u natpisu na nekom spomeniku, a eventualno nezadovoljstvo estetskim i umjetničkim kvalitetama nekog spomenika ne bi se trebalo izraziti njegovim uništavanjem. Smatram da je svaki spomenik dio povijesti i da ga kao povijesni predmet i znak jednog vremena, čak i ako nema umjetničku vrijednost, treba sačuvati i primjereno zbrinuti, ako već zbog opravdanih razloga ne može ostati na nekom mjestu

opravdani razlozi za njihov premještaj (estetski, urbanistički ili neki drugi, primjerice, veličanje totalitarnih ideologija), može se osigurati otvoreni prostor na koji će biti premješteni i prezentirani javnosti (naravno, to se ne odnosi na spomenuti spomenik V. Bakića na Velikom Petrovcu, koji treba ostati tu gdje je), kao što su Mađari prikupili brojna obilježja iz vremena vladavine komunističkog režima u Mađarskoj i prezentirali ih javnosti u poznatom Spomeničkom parku (Szobor park) u Budimpešti. Kao što nije prihvatljivo razmišljanje da probleme treba rješavati uništavanjem, jednako tako

nije prihvatljiv ni pokušaj da se za stanje spomenika na Spomen-području na Petrovoj gori optuži isključivo hrvatska država i njezina vlast. Naime, usprkos tome što je upitno koliko je obnova tako megalomanski zamišljenog i skupog spomenika moguća u današnjim okolnostima (koliko mi je poznato procijenjeno je da bi obnova spomenika na Petrovoj gori koštala više desetaka milijuna kuna...), Hrvatska je nakon Domovinskog rata poduzela neke radnje u cilju sprečavanja daljnjeg uništavanja spomenika na Velikom Petrovcu i uložila znatna sredstva u obnovu objekata središnje partizanske bolnice na tom spomen-području (kompleks bolnice sastavljen je od 12 drvenih baraka - porta, stalni postav,

nog parka Petrova gora", potvrđuje da je to područje prilično "devastirano" za vrijeme srpske okupacije u Domovinskom ratu. Među ostalim, u dokumentu koji je dostavljen "predsjedniku i sekretaru Vlade RSK" te "ministru za kulturu RSK", navodi se:

VLADI REPUBLIKE SRPSKE KRAJINE

KNIN

Dostavljam vam, po treći put, prijedlog revitalizacije Memorijalnog parka Petrova gora, a vezano s time i stvaranje uslova za sadržajiniji rad Državne komisije za ratne i zločine genocida RSK. Napominjem, da sam početkom 1992. godine uputio dva prijedloga Opštini Vojnić. Dobio sam pismeni odgovor, da

sti o žrtvama srpskog naroda. Spomenik Petrova gora, Omladinski prihvatni centar i strogo zaštićeni predjeli prirode, knjige, kancelarijski inventar i dr. Ovaj memorijal je uspomena na anti-fašizam, na žrtve, krv i kosti srpskog naroda, a ne komunjarske firme, kako su nedavno objavile novine Milke Ljubičić. (...) Osmišljenim istorijskim povezivanjem i prezentacijom prošlosti i sadašnjosti, Petrova gora može ponovo biti bastion pravedne borbe i slobodarstva srpskog naroda u uslovima evropskog i hrvatskog fašizma, u uslovima političkih manipulacija i sadašnje borbe za definitivno oslobođenje. Predlažem da Vlada RSK donese odluku o nastavku rada

koji po stručnim sposobnostima mogu obavljati planirane poslove. U početku treba računati sa sljedećim radnim mjestima: administrator, knjigovođa, dva priučena radnika za popravke oštećenja i čistačica. Osnovni zadaci bi bili: zaštita od daljnjeg propadanja i otuđivanja imovine, inventarizacija imovine i stvaranje uslova da Memorijalni park Petrova gora preraste u Muzej područja Republike Srpske Krajine koji bi sadržavao orijentaciono sljedeće istorijske cjeline: arheološku, etnografsku, dopunu srpskog etnografskog prostora u seobama, Vojnu krajinu, genezu punu nacionalne ravnopravnosti između srpskog i hrvatskog naroda kroz vjekove, period 1. svjetskog rata i solunski dobro-

VU O "DEVASTACIJI" PETROVA GORA

prostor za kustose, ranjenička odjeljenja, operacijska dvorana, kuhinja – te zemunica, dvije nadstrešnice za agregat, dva spomen-obilježja i groblja). Prema dostupnim podacima, do 2009. obnovljeno je deset objekata, a u tijeku je bila obnova dviju baraka – ranjenička odjeljenja i grobnih obilježja.

U prilog tome da za "devastaciju" Spomen-područja na Petrovoj gori nije primjereno optuživati isključivo hrvatsku vlast govori i arhivsko gradivo "RSK". Tako dokument od 9. lipnja 1994. – "Prijedlog predsjednika Državne komisije za ratne zločine i zločine genocida RSK Mile Dakića Vladi RSK za obnovu Memorijal-

to nije moj problem i da će Opština to riješiti. U međuvremenu je nastavljeno daljnje uništavanje objekata, inventara, knjiga, muzejske i arhivske građe. Na dva upućena prijedloga revitalizacije Memorijalnog parka Petrova gora vladama Zdravka Zečevića i Đorđa Bjegovića nisam dobio odgovor. Znam da postoji nacrt odluke ministarstva za kulturu koji nije nikada stavljen na dnevni red.

Upozoravam, da su u pitanju velike kulturno-istorijske i materijalne vrijednosti. Sve je izloženo propadanju: originalni objekti Centralne partizanske bolnice, muzejski eksponati, arhiva neprocjenjive vrijedno-

ili ponovnom formiranju Memorijalnog parka Petrova gora. Može se kombinovati i raniji prijedlog /privremeni/, da se u prostorije Memorijalnog parka smjesti Državna komisija za ratne i zločine genocida, jer u Kninu do sad nije dobila radni prostor. Po ranijem prijedlogu Ministarstva za kulturu predsjednik Državne komisije, raniji direktor Memorijalnog parka, bio bi postavljen i za v.d. direktora Memorijalnog parka. To bi trebalo trajati do punog oživljavanja rada i uvođenja u posao nekog mlađeg istoričara. Od bivših radnika trebalo bi zaposliti one koji su zbog rata ostali bez bilo kakvog zaposlenja, a

voljci, područje današnje RSK u Kraljevini SHS i Kraljevini Jugoslaviji, period borbe i zločinstva u 2. svjetskom ratu, period države SFRJ, mirnodopski vidovi etničkog čišćenja, stradanja na Golom otoku, raspad SFRJ-e, secesija Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i muslimana, borba srpskog naroda RSK za vlastitu državu na putu svesrpskog ujedinjenja 1990/94.

Što se tiče izdvajanja sredstava s nivoa Republike, ona bi bila minimalna, jer postoje velike mogućnosti za ostvarivanje vlastitih prihoda, posebno s osnove zaku-pa funkcionalnih prostora koji su u vlasništvu Memorijalnog parka. S poštovanjem. (...) ■

Nakon Bitke kod Hastingsa počeo je proces stapanja Normana i Anglosasa u engleski narod

Vojvoda Vilim I. Osvajač iz francuske Normandije pobijedio je Anglosase pod zapovjedništvom kralja Harolda II. u Bitki kod Hastingsa i zavladao Engleskom

FILATELIJA

Normanska konjica juriša prema anglosaksonskom redu štitova

Iskrčavanje vojske Vilima I. Osvajača 1066. u Englesku kod Pevenseya, dvadesetak kilometara zapadno od Hastingsa

MARKE

BITKA KOD HASTINGSA

Detektivski roman engleske književnice Agathe Christie "Ubojstvo u Orient Expressu" iz 1934. ove je godine prikazan i na poštanskoj marki

950. obljetnicu Bitke kod Hastingsa nisu propustili ove godine obilježiti britanski samostalni teritoriji poput Alderneya koji ima autonomiju u izdavanju poštanskih maraka

Ivo AŠČIĆ

Na šest različitih maraka prikazana je povijesna bitka između Anglosasa (narod nastao stapanjem keltskih i germanskih etničkih elemenata) predvođenih kraljem Haroldom II. i Normana (germanski narod naseljen u ranom srednjem vijeku u Skandinaviji i na Jyllandu) pod vodstvom normandijskog vojvode Vilima I. Osvajača (*William the Conqueror*), koji je kao rođak preminulog kralja Eduarda Ispovjednika za sebe tražio kraljevsku krunu.

Bitka se dogodila 14. listopada 1066. na području današnjeg grada Hastingsa u južnoj Engleskoj, smješten na obali Engleskog kanala pred ulazom u Doverska vrata.

Prije same bitke, Vilim I. dobio je blagoslov pape Aleksandra II. (1061. – 1073.) što je imalo za posljedicu i vojnu pomoć od mnogih dijelova Francuske, Španjolske i Italije. S druge strane kanala La Manchea, kralj Harold okupio je vojsku već u travnju 1066. Vojnici su bili stationirani na otoku Wihgt u Kanalu sve do rujna, kad ih je kralj poslao kući zbog žetve ali i zbog gubitka morala radi predugog čekanja na bitku. Tijekom povlačenja mornarice na rijeku Temzu također je izgubljen određeni broj vojnika. Haroldova vojska sastojala se od dviju kategorija vojnika: stalna vojska – osobna vojska velikaša i narodna vojska koja se mobilizirala u vrijeme opasnosti.

Luksuzni vlakovi Orient Expressa prometovali su između Pariza i Istanbula, dijelom i kroz Hrvatsku, s postajom u Zagrebu

Istodobno, norveški kralj Harald III. Strogi s tristo se brodova iskrcao na sjeveru Engleske te krenuo prema Yorku. Kralj Harold ga je presreo te je u Bitki kod Stamford Bridgea porazio Norvežane i primorao ih na povlačenje uz velike gubitke na obje strane više od deset tisuća poginulih.

Istodobno, Vilim se bez problema iskrcao s oko sedam tisuća vojnika kod Pevenseya, dvadesetak kilometara zapadno od Hastingsa. Kad je čuo za prelazak normanske vojske preko Engleskog kanala, 400 kilometara udaljen na sjeveru, Harold je sa svojom oslabljenom vojskom krenuo prema Hastingsu. U neizvjesnoj bitki, na kraju je pobijedio Vilim, a kralj Harold je ubijen. Potkraj iste godine, Vilim je okrunjen za kralja u Westminsterskoj opatiji u Londonu.

Ova velika bitka, prekretnica u engleskoj povijesti (ugašena anglosaksonska kraljevska loza, latinski i francuski jezik postali su jezici administracije sve do druge polovine XIX. stoljeća, uveden je feudalizam, romanizirani Normani prekinuli su veze anglosaske Engleske s vikinškim krajevima Skandinavije i dr.) obilježena je i na markama 1966. od nekolicine izdavača, a među njima bila je Velika Britanija i Francuska.

ORIENT EXPRESS

Razvoj željeznice, posebice u drugoj polovini XIX. stoljeća u velikoj je mjeri utjecao na velike migracije i putovanja posebice na području Europe. Željeznička linija koja je od 1883. do 1977. spajala zapadnu sa središnjom i jugoistočnom Eu-

ropom nazivala se Orient Express. Zasluge za njezino uvođenje pripadaju belgijskom biznismenu Georgesu Nagelmackersu. Tijekom prve vožnje vlakom putnici su putovali od Pariza do bugarskog grada Varne na Crnom moru vlakom, a dalje parnim brodom do Istanbula. Do I. svjetskog rata vlak se zaustavljao, među ostalim, i na postajama u Münchenu, Beču, Budimpešti i Bukureštu.

Tijekom povijesti mijenjale su se trase i određene željezničke postaje, no Orient Express glasovit je po luksuznim vlakovima (spavaća kola, restoran, vagoni za gospodu, namještaj od najfinijeg materijala i sl.) koji su prometovali između francuske i turske prijestolnice na liniji dugoj 2740 kilometara. Tako je nakon I. svjetskog rata, vlak prometovao preko Lausanne, Milana, Venecije, Zagreba i Sofije. Nazivao s još i Simplon-Orient-Express jer je prolazio kroz tunel Simplon dug 19,8 km između Švicarske i Italije, prometovao je sve do početka II. svjetskog rata te nastavio poslije rata do 1962. Godinama je privlačio na putovanje tadašnju europsku elitu, pa čak i pripadnike kraljevskih obitelji.

O popularnosti Orient Expressa u javnosti svjedoče mnogobrojna djela u kojima se javlja kao filmski ili književni motiv, npr. detektivski roman engleske književnice Agathe Christie "Ubojstvo u Orient Expressu" iz 1934. ■

VOJNI VREMENIPLOV

••••• Pripremila Petra Kostanjšak •••••

POGIBIJA ZRAKOPLOVACA U OTOKU

U Otoku pokraj Vinkovaca u obrani Hrvatske poginula su četvorica hrvatskih zrakoplovaca – piloti Marko Živković i Mirko Vukušić te padobranci Rade Gri-va i Ante Plazibat. Priječ je o pripadnicima Prvog samostalnog zrakoplovnog voda Osijek, ustrojenog na početku Domovinskog rata i poznatijeg pod nadimkom *Crne vrane*, koji su poljoprivrednim i sportskim zrakoplovima dostavljali pomoć opkoljenim dijelovima Slavonije.

PRIJE 25 GODINA

2. PROSINCA
1991.

PRIJE 25 GODINA

6. PROSINCA
1991.

BITKA ZA SRD - OBRANA DUBROVNIKA

Bitka za Srđ smatra se jednom od velikih pobjeda Hrvatske vojske u Domovinskom ratu. Cijelo gradsko središte Dubrovnika trpjelo je jake topničke napade na civilne objekte i staru gradsku jezgru što je dovelo do ljudskih žrtava i velike materijalne štete. Ipak, svi su napadi 6. prosinca uspješno odbijeni i malobrojna obrana Dubrovnika dobila je rat. Dubrovnik su tog dana na prvim crtama obranila 163 branitelja, po čemu će dubrovačka 163. brigada Hrvatske vojske poslije i dobiti svoju brojčanu oznaku.

DAN HRZ-A I PZO-A

Prvi zrakoplovni vodovi i prve postrojbe zračnog motrenja i navođenja formirani su već 1991. godine, istodobno s nastajanjem HV-a. Prije tog zrakoplovne skupine okupljale su pilote iz sportskih aeroklubova, a korišteni su sportski i poljoprivredni zrakoplovi koji su uredbom Vlade RH dani na korištenje Ministarstvu obrane. Preuzimanjem vojarni, zrakoplovnih baza i aerodroma krajem 1991. počinje osnivanje prvih zrakoplovnih eskadrila te postrojbi zračnog motrenja i navođenja. Prva faza razvoja završila je osnutkom Zapovjedništva HRZ-a i PZO-a 12. prosinca 1991.

PRIJE 25 GODINA

12. PROSINCA
1991.

PRIJE 9 GODINA

4. PROSINCA
2007.

STIGLI VIŠENAMJENSKI TRANSPORTNI HELIKOPTERI

Antonov An-124 Ruslan sletio je 4. prosinca 2007. u Zagreb, a njime su u Hrvatsku stigla prva dva novonabavljena srednja višenamjenska transportna helikoptera Mi-171Sh. Isporukom prvih dvaju, od ukupno deset ugovorenih helikoptera, započelo je ispunjavanje ugovora između Republike Hrvatske i Ruske Federacije. Ovi su helikopteri u uporabu uvedeni 2008. godine.

6. PROSINCA 1941.

U Bitki za Moskvu Crvena armija pokreće opću protuofenzivu protiv Nijemaca koji su stigli na 25 kilometara od grada.

5. PROSINCA 1945.

Pet američkih bombardera poletjelo je iz zračne baze u Floridi, no nikad se nisu vratili. Tzv. izgubljena eskadrila navodno je nestala u području zloglasnog Bermudskog trokuta.

14. PROSINCA 1981.

Izrael je anektirao Golansku visoravan koju je osvojio u ratu 1967. godine.

VOJNA ODLIKOVANJA

Danska princeza s Ordenom slona I. klase (ogrlica i ordenska zvijezda) tijekom strogo protokolarnih državnih svečanosti. http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2015/09/29/03/2CE1F6B100000578-3252904-image-ga-57_1443493930310.jpg

Među drevna odlikovanja ubraja se i danski Orden slona. Ustanovljen je 1464., a službeno se dodjeljuje od 1693. pa sve do danas. Još uvijek je nejasno otkud se odlikovanje takvog naziva javlja u Danskoj, zemlji koja s navedenom životinjom nema nikakvih dodirnih točaka

OD DREVNIH DO SUVR

Među drevnim feudalnim odlikovanjima je i danski Orden slona, ustanovljen 1464., ali službeno se dodjeljuje tek od 1693. pa sve do danas. Još uvijek je nejasno otkud se odlikovanje takvog naziva javlja u Danskoj, zemlji koja s navedenom životinjom nema nikakvih dodirnih točaka (npr. sasvim je razumljivo da najviše tajlandsko odlikovanje, koje je ustanovljeno znatno kasnije od spomenutog danskog, nosi naziv Orden bijelog slona, ali u Tajlandu su slonovi sastavni dio društvenog tumačenja, u Danskoj XV. st. pod vodstvom kralja Kristijana I. formirana je kršćanska udruga (bratovština) pod nazivom Sljedbenici Majke Božje, koji su kao temeljno obilježje nosili ogrlicu s privjeskom koji je prikazivao Djevicu Mariju u polumjesecu, kako drži sina okružena Sunčevim zrakama. Ogrlicu su činili ornamentični prikazu slonova iz profila pa je navodno s vremenom

prvobitni privjesak zamijenjen jednim od tih ornamenata. Nakon reformacije u Danskoj 1536. bratovština Sljedbenika Majke Božje nestaje s društvene scene, ali kralj Fridrik II. zadržava njihovu ogrlicu kao oznaku Ordena slona, a privjesak i službeno postaje desni profil slona. U konačnoj formi, Orden slona ustanovljen je tek 1693. godine za vrijeme kralja Kristijana V. i namijenjen je kao najviše odlikovanje koje se može dodjeljivati isključivo članovima kraljevskih obitelji. Tek od 1958. nositelji odlikovanja prošireni su izvan pripadnika visokog plemstva, ali u tom slučaju isključivo je riječ o šefovima država. Za razliku od ostalih feudalnih ordena, Orden slona ima samo jednu klasu i jedinstvenu propisanu formu ordena, privjeska i zvijezde, koji se ne mogu mijenjati po željama nositelja (kao što je to bilo izraženo posebno kod

nositelja Ordena zlatnog runa). S druge strane, zajedno s Ordenom zlatnog runa, Orden slona uveo je još jednu formu dizajniranja odlikovanja osim forme križa – mitološku ili legendarnu simboliku. Među zadnja feudalna odlikovanja koja su dodjeljivana isključivo pripadnicima su plemstva, i to visokog, ubraja se danski Orden Dannebrog, koji je kralj Kristijan V. ustanovio 1671. godine. Dodjeljivan je u prvom redu članovima najvišeg plemstva, a svojedobno je bio i konkurencija Ordenu slona. Naime, kako je i taj orden (kao i Orden slona), imao najviše 50 nositelja, stvorena je bratovština kolokvijalno nazvana bjezim vitezovima, za razliku od nositelja Ordena slona koji su nazvani plavim

Marinko OGOREC

Viteški križ (III. klasa) Kraljevskog i vojnog ordena sv. Luja. Orden je imao samo tri klase, s praktično jednakim ordenskim znakom, koji je kod III. klase bio na vrpici, kod II. klase na lenti, a kod najviše klase nosio se na lenti istodobno s ordenskom zvijezdom https://medias.expertissim.com/media/cache/media_zoom/uploads/object/2011/11/25/12127972/croix_chevalier_3N.jpg

Orden Dannebroga II. klase, dodijeljen 1876. godine generalu Georgu Edwardu Ramsayju (Nacionalni muzej Finske). Podloga orden-skog znaka zlatna je s dominirajućim bijelim emajlom ordenskog križa. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/78/Order_of_the_Dannebrog_1876_General_Georg_Edvard_Ramsay_-_National_Museum_of_Finland_-_DSC04020.JPG

EMENIH VOJNIH ODLIKOVANJA

vitezovima. Orden je dobio četiri klase i četiri potklase unutar njih, a aktualan je i danas te se dodjeljuje zaslužnim danskim državljanima za velik doprinos u umjetnosti, znanosti i gospodarstvu, ali i drugim pojedincima koji zastupaju danske interese. Sukladno tomu, to je najčešće dansko odlikovanje koje se dodjeljuje stranim diplomatskim predstavnicima zaslužnim za razvoj bilateralnih odnosa njihove zemlje i Danske. Njegova dodjela usko je povezana sa statusom diplomatskog predstavnika tako da se veleposlanicima najčešće dodjeljuje Veliki križ tog ordena (II. klasa), a otpravnicima poslova *Commandeur* (III. klasa) ili Vitez (IV. klasa), ovisno o diplomatskom stažu i zaslugama na dužnosti. Vojnim izaslanicima dodjeljuje se ovisno o osobnom činu (generalima se uvijek dodjeljuje viša klasa

ordena od brigadira ili pukovnika, bez obzira na njihov doprinos bilateralnim vojnim odnosima s Danskom) i sl.

POJAVA SUVREMENIH VOJNIH ODLIKOVANJA

Suvremena vojna odlikovanja javljaju se sa stvaranjem masovnih oružanih snaga, krajem XVII. i početkom XVIII. st., a uvode ih tadašnji vladari kao simboličke nagrade kojima će (razmjerno jeftino) nagrađivati istaknute pripadnike svoje vojske i time dodatno osigurati njihovu lojalnost. Ta su odlikovanja u prvom redu bila namijenjena pripadnicima časničkog zbora novačenim iz redova plemstva pa se može zaključiti kako su bila samo svojevrsan nastavak starih feudalnih ordena opisanih u prethodnom tekstu. Smatra se kako je prvo odlikovanje novog doba za vojne zasluge bio Kraljev-

ski i vojni orden sv. Luja (*Ordre royal et militaire de Saint-Louis*). Francuski kralj Luj XIV. ustanovio ga je 1693. godine za istaknute časnike svoje vojske, a dodjeljivano je za iznimne uspjehe i hrabrost časnika i kao takvo prvo je odlikovanje koje nije dodjeljivano isključivo plemićima (barem formalno). U praksi je bilo nešto drukčije – s obzirom na to da je najveći dio časničkog zbora dolazio iz redova plemstva, mogućnost da bi taj orden bio dodijeljen časniku koji nije bio plemićkog podrijetla bila je iznimno mala, tim više što je u to vrijeme u francuskoj vojsci bio izražen nepotizam (kao i u ostalim europskim vojskama). Odlikovanje je imalo tri klase koje su već po svojim nazivima upućivale na njegovu aristokratsku orijentaciju (Veliki križ, *Commandeur* i Vitez), bez obzira na formalno dodjeljivanje svim istaknutim časnicima. To je odlikovanje praktično nestalo nakon Francuske revolucije, a formalno je ukinuto 1830. godine. ■

MULTIMEDIJA

Armanijev pametni sat – klasa više

Modna kompanija Armani udružila se s Fossilom i lansirala pametne satove pod imenom Emporio Armani Connected. Sat ima analogno lice s kazaljka, ali sinkroniziran je s mobitelom preko *Bluetootha* i aplikacije za iOS ili Android.

Ima sve standardne funkcije, uključujući praćenje koraka (*fitness tracker*), informacije o kvaliteti sna, notifikacije s mobitela i kontrolu glazbe. Iz Armanija tvrde da su pitali kupce što žele i najviše ih je htjelo upravo sat s dvjema vremenskim zonama pa su ga i dobili. Kvarcna baterija može izdržati do šest mjeseci, što je puno više od uređaja Android

Wear čija baterija traje jedan dan i Apple Watcha čija traje 18 sati. Izbor materijala je velik, sat dolazi u *rose gold*, crnoj, *gunmetal* i

boji nehrđajućeg čelika, uz kožnati ili metalni remen. Cijene se kreću od 250 do 400 dolara (1700 do 2750 kuna).

“Znamo da je naš dizajn kontroverzan i da ćemo izgubiti puno potencijalnih kupaca koje nije

briga za takav dizajn,” istaknuo je Eric Wu, direktor kineske kompanije Uhans, komentirajući pa-

Kontroverzni U300

metni telefon U300. “Dizajniramo uređaj za određene korisnike, ne za sve. Nije nam potrebno da ga svi vole,” nastavio je. U300 treći je model Uhansa, a slovo U stoji kao “U for Unique”, što je ujedno i slogan uređaja. Prijašnji su modeli bili također kontroverzni zbog sličnosti s luksuznim i skupim telefonima Vertu. Nekadašnji dizajner automobila, director Wu kaže kako je U300 postigao sklad BMW-ova simpatičnog dizajna i Mercedesova

luksuza i sigurnosti u mobilnoj industriji. Uređaj U300 u završnoj je fazi izrade, a poznato je da će imati 5,5-inčni FHD zaslon s Gorilla Glass 4 staklom, četiri gigabajta RAM-a i 64 gigabajta interne memorije. Stražnja kamera imat će 13 megapiksela, ali još nema informacija o procesorima ili Android verziji s kojom će se uređaj isporučivati, kao ni o tome od kojih će materijala biti izrađen. Očekuje se da će uređaj uskoro stići u prodaju.

Dvostruka kamera Oukitela

Nedavno je Oukitel objavio nekoliko noviteta koje je ugradio u svoj novi pametni telefon U20 Plus. Jedan je od važnijih dvostruka kamera koja se nalazi na stražnjoj strani uređaja. S dvostrukom lećom, glavna kamera zadužena je za procesiranje slika, dok je sekundarna zadužena za podatke slike, pružajući SLR iskustvo, navode iz kompanije. Glavna kamera *posuđena* je od Sonyjeva IMX135 senzora. Iako je prvotno zamišljeno da se postavi kamera od 13 megapiksela koja softverski

postigne 16 megapiksela, nakon testiranja s korisnicima Oukitel je odlučio ne stavljati softversku nadogradnju, pa tako U20 Plus ima punih 13 megapiksela na stražnjoj strani i pet megapiksela na prednjoj bez interpolacije. Uređaj U20 Plus dolazi s velikom baterijom kapaciteta 3300mAh sa SCUD inteligentnim upravljanjem baterije. Vežano uz cijenu, iz Oukitela kažu kako će to biti jedan od najisplativijih uređaja s dvjema lećama pa će u pretprodaji cijena iznositi svega 119,99 dolara.

Pripremio Ivan HORVAT

Veliki monitor za prave igrače

AOC lansira novi 35-inčni zakrivljeni AGON igraći monitor ultraširokog formata: AG352QCX. Zahvaljujući neuobičajeno malom radijusu od 2000 milimetara, monitor proširuje vidno polje i poboljšava percepciju dubine.

Proizvođač navodi da eliminira sve tragove zamućenja pokreta i kidanja slike uz stopu osvježavanja od 200 Hz i *Adaptive-Sync* tehnologiju. Dok AOC-ovo nisko ulazno kašnjenje zaobilazi većinu obrade videa i tako omogućuje trenutačnu akciju igračeva miša, tipkovnice ili igrače palice, AOC *Shadow Control* opcija posvjetljuje pretamna područja slike i obratno, potamnjuje presvijetla područja bez ometanja ostatka zaslona. Nadalje, ugrađene su tehnologije u svrhu

smanjenja umora očiju. *Flicker-Free* smanjuje titranje, a *Low Blue* smanjuje naprezanje očiju zbog plave svjetlosti. Druga značajka u svrhu ugodnijeg igranja je AOC *ErgoBase*, ergonomsko postolje koje omogućuje prilagođavanje visine te zakretanje i naginjanje. Korisnicima je na raspolaganju *QuickSwitch*

tipkovnica koja omogućuje jednostavno i brzo prebacivanje različitih opcija slika uz jednostavnije spremanje i mijenjanje postavki.

AOC AGON AG352QCX bit će dostupan u prosincu godine po maloprodajnoj cijeni od 5999 kn (bez PDV-a).

WhatsApp s videopozivima

“U nekim slučajevima tekst i glas jednostavno nisu dovoljni. Ništa ne može zamijeniti kad vidite prve korake vaših unuka ili lice vašeg djeteta koje studira u inozemstvu,” napisali su na službenom blogu *WhatsApp* najavljujući opciju koju su brojni korisnici već dugo nestrpljivo očekivali. Riječ je o opciji videopoziva koja uskoro postaje dostupna više od milijardi korisnika te aplikacije. Mogućnost videopoziva

dobivaju korisnici pametnih telefona koje pokreće Android, vlasnici iPhonea i pametnih telefona s mobilnim Windowsima. Tako *WhatsApp* (čiji je vlasnik *Facebook*) stiže na tržište na kojem su već dostupni brojni slični proizvodi, poput *Skypea* i Appleova *FaceTimea*. Ipak, s obzirom na veliku korisničku bazu *WhatsAppa*, aplikacija će u kratkom vremenu vjerojatno zauzeti još veći dio tržišta

www.pyramydair.com/blog/

Iz URL-a vidite da je riječ o blogu, ali ni u kojem slučaju klasičnom. Naziva se Akademijom zračnog oružja (*Airgun Academy*) i donosi brojne tekstove i podatke o zračnom oružju, za koje mnogi kažu da bi trebali biti osnova svima koji žele postati vrhunski strijelci.

Blog je nadovezan na stranicu tvrtke *Pyramyd Air* koja je internetska trgovina za zračno oružje. Bez obzira na to želite li kupovati, posjetite stranicu jer bi mogla biti zanimljiva, posebno ako ste se umorili od bučnih, teških i razornih pucaljki. Iako je vizualno neatraktivna, surfanje kroz obilje, ali zaista obilje podataka, fotografija i filmova otvorit će vam široke vidike o zračnom naoružanju i svojoj mogućoj opremi za zračnog strijelca. Zanimljiva je, primjerice, povjesnica zračnog naoružanja. Možete je saznati spojivši niz članaka prikupljenih u rubrici *A History of Airguns* koju ćete ugledati na vrhu radne površine računala ili zaslona mobitela.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.
Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

facebook

facebook.com/hrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/hrvvojn

CRO MIL
magazin.hr

**HRVATSKI
VOJNIK**

Gledajte naše
filmove...

YouTube

youtube.com/c/hrvatskiVojnikMagazin

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojn timer

www.hrvatski-vojn timer

Sve što vas zanima pitajte nas...
hrvojn timer@magazin.hr